



**Xəbər**  
**Prokuror Hüseyn Abdullayevə 8 il cəza istədi, anasının ürəyi getdi**  
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20 sentyabr 2019-cu il Cümə № 194 (7364) Qiyməti 60 qəpik

## Gündəm

**"Əsrin müqaviləsi"nin 25-ci ili**  
1994-cü ilin sentyabr ayının 20-də 6 müxtəlif ölkəni təmsil edən 11 neft şirkəti ilə imzalanmış saziş Azərbaycanın taleyini dəyişdi  
yazısı səh.9-da

**Belarus TŞ katibi Putin "NATO"suna görə gəlmişdi? - reaksiya**  
yazısı səh.8-də

**Okeanın o tayından verilən qərar-Bakı ucuz dollar gözləmir**  
yazısı səh.12-də

**Eldar Mahmudovun "sağ əli" ölkədən çıxmasından danışdı**  
yazısı səh.3-də

**Şübhə yoxdur ki, o, Müsavatın 7-ci başqanı olacaq-təfərrüat**  
yazısı səh.6-da

**İlqar Məmmədov "orta təbəqə var" yazdı, kimlər etiraz etdi...**  
yazısı səh.6-da

**Neftin 55 dollarlıq qiyməti 2020-ci il büdcəsinə komfort, yoxsa təhlükə vəd edir?**  
yazısı səh.10-da

**Aşura donorluğunun acı realığı- qanında virus olan yüzlərlə insan var...**  
yazısı səh.13-də

**"Azərsu" Şamaxıda içməli su probleminə aydınlıq gətirdi - reaksiya**  
yazısı səh.2-də

**Paşinyan Azərbaycanın əsirləri dəyişdirmək təklifinə baxır**  
yazısı səh.2-də

## ABŞ VƏ RUSİYA ERMƏNİSTANA "DİRSƏK" GÖSTƏRDİ - PAŞINYANA SƏRT ŞİLLƏLƏR

Putin İrevanda "inqilab lideri" ilə ayrıca görüş təklifini rədd etdi; Amerika səfəri də Paşinyana fiasko vəd edir; baş naziri heç bir ciddi ABŞ rəsmisi qəbul etməyəcək; "demokratik Ermənistan" 4 tərəfdən sıxılır... yazısı səh.7-də

Namiq Əliyev



## Fazil Məmmədovun qudasını Nur-Sultanda "yıxdılar" - qalmaqal

Qazaxıstanın paytaxtında keçirilən dünya çempionatına sərbəst güləşçilərimiz baş məşəqi Saypulla Absaidovsuz gedib, onun harada olduğu bilinmir; güləşçilərimizin uğursuzluğuna görə "çempionatı yola verək" deyən Güleş Federasiyasının prezidenti Namiq Əliyev hansı məsuliyyəti daşıyır? yazısı səh.5-də



**Abutalıbovun batırığı Bakının Baş planını almanlar 6 milyon dollara dirçəldir**

yazısı səh.10-da



**Qızı Fuad Qəhrəmanlıdan imtina etdi-şok səbəblər**

yazısı səh.13-də



**Rauf Arifoğlu: "Mən dəyişməmişəm, sadəcə..."**

yazısı səh.4-də



## "Azersu" Şamaxıda içməli su probleminə aydınlıq gətirdi - reaksiya

"Şamaxıda su mənbəyi Pirsatçayda quraşdırılmış drenaj tip-li su qəbuledicisidir. Payız-qış aylarında Şamaxıda su təchizatı normal olur, yayda çatışmazlıq yaranır.

Əsasən Şamaxının yüksək nöqtələrində yaşayan insanlara bizim su məşinlərimiz içməli su çatdırır, eyni zamanda su satan sahibkarlar da var".

Bu sözləri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında "Azersu" ASC-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri Anar Cəbrayillı Şamaxıda içməli su problemi ilə bağlı yazdıqlarımıza münasibət bildirər-kən dedi.

Onun sözlərinə görə, "Azersu" ASC Şamaxıda su qıtlığını aradan qaldırmaq üçün hökumətə təklif verib:

"Prezidentin göstərişi ilə alternativ su mənbəyinin yaradılması işi həyata keçirilir. Artıq layihənin 80 faizi icra olunub.

Belə ki, Ağsuçayın məcrasında yeni üfqi su qəbuledici qurğular tikirilib. Eyni zamanda həmin su mənbəyində həcmi 500 kubmetr olan iki su anbarı və nasos stansiyası tikmişlik.

Bundan başqa, Ağsuçaydan 20 kilometr uzun magistral su xəməri tikintisi başa çatıb, artıq istifadəyə veriləcək və Şamaxıda növbəti yay içməli su problemi olmayacaq, əhali fasiləsiz su ilə təmin ediləcək".

**A.Cəbrayillı qeyd etdi ki, Şamaxı su idarəsinin rəisi ilə danışıb:** "Yazda qeyd olunub ki, əhaliyə texniki su verilir. Bu, tamamilə yalandır, əhaliyə su süzülərək dupduru, göz yaşı kimi verilir.

Şamaxıda icra hakimiyyətinə, məktəblərə, evlərə, inzibati binalara eyni təmiz su verilir, keyfiyyətində heç bir problem yoxdur və texniki su olması həqiqətdən uzaqdır. Çünki Şamaxıya verilən su laboratoriyaya tərəfindən nəzarətdədir. Mütəmadi olaraq su götürülür, mərkəzi laboratoriyamızda yoxlanılır və keyfiyyəti normalara uyğundur".

□ Emil SALAMOĞLU,  
musavat.com



## Tramp: "Bir zənglə istənilən ölkəyə girə bilərik..."

"Bir zənglə istənilən ölkəyə girə bilərik. Bunun bu gün olması şert deyil. Sabah və ya iki həftə sonra da ola bilər". Virtualaz.org yerli KİV-ə istinadən bildirir ki, bunu ABŞ prezidenti Donald Tramp İrana hər hansı müdaxilə ilə bağlı suala cavab verərkən deyib.

ABŞ prezidenti əlavə edib ki, müdaxilə etmək istənilən halda asandır.

Keçən həftə milli təhlükəsizlik müşaviri vəzifəsindən azad olunan Con Bolton ilə bir çox mövzuda fikir ayrılıqlarının olduğunu vurğulayan Tramp bir vacib məqamı da etiraf edib: "Bolton kimi insanlar İraqa girmək istədi və işlər yolunda getmədi. Bataqlığa düşdülər, Orta Şərqdə polis olduq. Bu, qorxunc idi".

## Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

# Novruz Həsənovun vəfatından bir il ötdü

Sentyabrın 20-də müstəqil Azərbaycanın ilk polis rəislərindən, milli azadlıq hərəkatının iştirakçısı Novruz Həsənovun vəfatının bir ili tam olub. Sentyabrın 20-də Tovuz rayonunda onun anım mərasimi keçirilib. Ailə üzvləri, yaxınları, ölkəmizin müxtəlif bölgələrindən, həmçinin qardaş Türkiyədən gələn dostları Novruz Həsənovun məzarını ziyarət edib, ruhuna dualar oxuyublar, Azərbaycan qarşısında xidmətlərindən söz açıblar.



Qeyd edək ki, Novruz Həsənov Azərbaycanda və türk dünyasında milli azadlıq hərəkatının əfsanə isimlərindən idi. Novruz Həsənov 1948-ci ilin martında Tovuzun Bozalqanlı kəndində doğulub. Bakı Dövlət Universitetinin hüquq fakültəsini bitirib. DİN orqanlarında müxtəlif vəzifələrdə çalışıb. Nüfuzlu polis zabiti olub. Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda milli azadlıq hərəkatı başlayanda ona ilk dəstək verənlərdəndir. Hərəkatın lideri Əbülfəz Elçibəyin yaxın dostu olaraq AXC-nin regional təşkilatlarının qurulmasında xidmətlər göstərmiş. Erməni işğalına qarşı

xalq müqavimətinin təşkilatçılarından. 1992-93-cü illərdə Tovuzda polis rəisi vəzifəsində çalışıb. Ölkə rəhbərliyinin tapşırığı ilə Tovuzun Kirən kəndində qurduğu "Ruzigar" düşərgəsi türkünün əfsanəsi adını qazanıb. Türkiyədən gələn döyüşçülərdən təşkil olunan "Ruzigar" kampı bölgədə gedən hərbi əməliyyatlarda böyük rol oynayıb. Xocalı soyqırımının ilk ildönümündə Ermənistan ərazisinə girib, türk döyüşçülərlə düşməndən layiqli qisas almaq üçün geniş əməliyyatı hazırlayan mehaz Novruz Həsənov olub. 1994-cü ildən

başlayan, on üç illik məcburi mühacirətdən sonra Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevin birbaşa müdaxiləsi ilə vətənə qayıdan Novruz Həsənov xidmətlərinə görə ölkücü camiədə və ölkədə "Novruz Əmi" kimi qəbul olunub.

Novruz Həsənov ömrünün son bir ilində xərcəng xəstəliyindən əziyyət çəkirdi. Tiflis xəstəxanasında əməliyyatdan sonra halı qəfil pisləşib və komaya girib. Onun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb.

Allah rəhmət eləsin...

□ E.SEYİDAĞA,  
"Yeni Müsavat"

## İsmayılıdakı "Kartof festivalı"nda zəhərlənmə

İsmayılı rayonunda kütləvi zəhərlənmə baş verib. Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən bildirilir ki, İsmayılı Mərkəzi Rayon Xəstəxanasına zəhərlənmə ehtimalı ilə 3 kişi, 4 qadın gətirilib.

Xəstəxananın baş həkimi Aydın Əsədovun verdiyi məlumatla görə, müraciət edənlərə tibbi yardım göstərildikdən sonra evlərinə buraxılacaq. Hadisə barədə polis və Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə məlumat verilib.

Zəhərlənənlərin rayonda keçirilən "Kartof festivalı"nın iştirakçısı olduğu bildirilir. İkinci məlumatda zəhərlənmənin festivalda satılan dənərdən baş verdiyi ehtimal olunur.

## Heydər Əliyev prospektində avtomobil piyadanı vurdu

Nizami rayonunun Heydər Əliyev prospektində yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib.

Daxili İşlər Nazirliyindən verilən məlumata görə, sentyabrın 18-də saat 6 rədələrində paytaxtın Nizami rayonunun Heydər Əliyev prospektində Tovuz rayon sakini S.Mahmudov idarə etdiyi "Mercedes" markalı avtomobilə yol keçən Bakı şəhər sakini R.Əzizliyə qarşı hərəkət etmiş piyada aldığı xəbərlərdən hadisə yerində ölüb.

## Kəmaləddin Heydəröv səfirlə görüşüb

Azərbaycanın fəvqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydəröv 19 sentyabr 2019-cu il tarixində Amerika Birləşmiş Ştatlarının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Öl Lützenberqerlə görüşüb.



"Qafqazinfo" xəbər verir ki, səfir Öl Lützenberqeri

səmimi salamlayan nazir Kəmaləddin Heydəröv qonağa ölkəmizdə fəvqəladə halların qarşısının alınması və nəticələrinin aradan qaldırılması sahəsində görülən işlər və nazirliyin fəaliyyət istiqamətlərinə dair ətraflı məlumat verib. O, Fəvqəladə Hallar Nazirliyi ilə ABŞ-ın fəvqəladə hallarla mübarizə sahəsində fəaliyyət göstərən müvafiq qurumları arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi istiqamətində görülən işlərin mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini səfirin diqqətinə çatdırıb.

Səmimi görüşə görə təşəkkürünü bildiren səfir ölkələrimizin fəvqəladə halların idarə edilməsi sahəsində aidiyyəti qurumların əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsi və inkişaf etdirilməsinin hər iki tərəf üçün faydalı olduğunu vurğulayıb.

Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonra nazirliyin Böhranların idarə edilməsi zalına baş çəkn səfir zəlın fəaliyyəti ilə yaxından tanış olub.

## Xəstələrdən "bıçaq pulu" alan Elnarə Məmmədova barədə həbs qərarı

Türkiyənin kürdlər yaşayan Hakkari şəhərindəki dövlət xəstəxanasında işləyən plastik cərrah, Azərbaycan vətəndaşı Elnarə Məmmədova xəstələrdən "bıçaq pulu" adı ilə rüşvət aldığı üçün həbs edilmiş.

Virtualaz.org Türkiyə KİV-lərinə istinadən xəbər verir ki, plastik cərrahiyyə mütəxəssisi, tıbb elmləri namizədi, 38 yaşlı Elnarə Məmmədova Hakkari Dövlət Xəstəxanasında 2017-ci ildən bəri işləyirdi. İddialara görə, o, müləicə üçün yanına gələn azı 8 xəstədən müxtəlif məbləğlərdə "bıçaq pulu" istəyib. Xəstə yaxınlarının bu barədə polisə şikayətindən sonra cərrahın barəsində təhqiqat başlayıb.

Hakkari Polis Müdirliyinin əməliyyatçıları 3 ay davam edən texniki və fiziki təqibdən sonra Məmmədovanı xəstə yaxınlarından seriya nömrələri əvvəlcədən müəyyən edilmiş 1500 TL-ni alarkən cinayət başında yaxalayıb. Onun barəsində məhkəmə tərəfindən həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

## Paşinyan Azərbaycanın əsirləri dəyişdirmək təklifinə baxır

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanın iki erməni əsirini Dağlıq Qarabağda saxlanılan iki azərbaycanlı girovla dəyişdirmək təklifini nəzərdən keçirir. Virtualaz.org bildirir ki, bu haqda Ermənistan baş nazirinin mətbuat katibi Vladimir Karapetyan məlumat verib.



"Biz bu təklifdən xəbərdarlıq və bu məsələni müzakirə edirik",- deyər mətbuat katibi erməni jurnalistlərin müvafiq sualına cavablandırarkən bildirib.

"Məsələnin həssaslığını nəzərə alaraq, həlli üçün cavabımız olan zaman açıqlama verəcəyik",- deyər V. Karapetyan qeyd edib.

Xatırladığımız ki, Azərbaycanın Əsir və İtkin düşmüş, Girov götürülmüş Vətəndaşlarla iş üzrə Dövlət Komissiyası 11 sentyabr 2019-cu ildə beynəlxalq təşkilatlara Karen Kazaryan və Araik Kazaryanın Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevlə dəyişdirilməsinə dair müraciət göndərdiyini bildirdi.

Karen Kazaryan Azərbaycanın diversiya törətmək cəhdinə görə həbsdədir, Araik Kazaryan isə hərbi qulluqda olub, zabitlər tərəfindən əmansız rəftara məruz qaldığı üçün təmas xəttini keçərək Azərbaycan tərəfinə sığınmış.

Ermənistan tərəfi uzun müddədir Dağlıq Qarabağda saxlanılan azərbaycanlı girovların dəyişdirilməsinə dair bütün təklifləri rədd edirdi.

## Çin parlamentinin sədri Bakıda rəsmi səfərdə

Ümumçin Xalq Nümayəndələri Yığıncağı Daimi Komitəsinin sədri Li Canşu Azərbaycana rəsmi səfərə gəlib.

Virtualaz.org bildirir ki, hər iki ölkənin dövlət bayraqlarının dağalandığı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportunda qonağın şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

Ümumçin Xalq Nümayəndələri Yığıncağı Daimi Komitəsinin sədri Li Canşunu hava limanında Mülki Məclis sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərov və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.





**M**əlum olduğu kimi, Qazaxıstanın paytaxtı Nur-Sultanda sərbəst güləş üzrə dünya çempionatında Azərbaycan idmançıları ilə bağlı qalmaqal yaşanmışdır. Bunlar barədə bir qədər sonra...

Əvvəla, onu qeyd edək ki, çempionatdan bir gün əvvəl məlum olub ki, Azərbaycanın sərbəst güləş üzrə milli komandası Qazaxıstana baş məşqçisiz gəlib. Bildirilib ki, dağıstanlı baş məşqçi Saypulla Absaidov mundial öncəsi komandanın sükranını tərk edib. Onun üçün çempionata bilet alınsa da, özü kollektivlə birgə olmaq istəməyib. Absaidovun bu addımının səbəbi açıqlanmayıb. Komanda Nur-Sultana köməkçi-məşqçilər Arif Abdullayev və Zəlimxan Hüseynovun rəhbərliyi altında gəlib.

"Report" xəbər verib ki, federasiyanın sərbəst güləş üzrə vitse-prezidenti Firdovsi Umudov dağıstanlı mütəxəssisin bu addımını şərh etmək istəməyib.

"Yeni Müsavat" bildirir ki, Saypulla Absaidov 68 kq çəki dərəcəsində 2 dəfə SSRİ çempionu olub. 1980-ci ildə olimpiya və Avropa, növbəti il dünya çempionatında qızıl medal qazanıb.

2009-cu ildə sərbəst güləş üzrə Azərbaycan milli komandasının baş məşqçisi təyin olunub.

10 il baş məşqçi işləyən Absaidovun qəfil yoxa çıxması, həttə qaçması haqda iddialara isə hələ ki cavab yoxdur. Daha dəqiqi var, amma o cavablar müəmmaları azaltmayıb, əksinə...

Belə ki, Azərbaycan Güləş Federasiyasının prezidenti vəzifəsini icra edən Namiq Əliyev yalnız bir gün sonra Saypulla Absaidovun niyə milli komanda ilə gəlməməsinin səbəbi barədə danışmışdır. Amma qeyd etdiyimiz kimi, onun dedikləri də məsələyə aydınlıq gətirməyib.

Namiq Əliyev deyib ki, dağıstanlı mütəxəssis tutduğu vəzifədən istefa verməyib, onun çempionata gəlməməsi başqa səbəbdəndir (?-red). "Heç bir istefa söhbəti yoxdur" deyən federasiya rəhbəri sərbəst güləşçilərin şəxsi məşqçiləri ilə gəlmələrini məqsəduyğun saydıqlarını vurğulayıb: "Müəyyən idmançılarımız şəxsi məşqçilərlə hazırlanırlar. Xüsusən də Dağıstan Respublikasından olan idmançılar. Bu halda onlar özle-



Namiq Əliyev

# Fazil Məmmədovun qudasını Nur-Sultanda "yıxdılar" - qalmaqal

Qazaxıstanın paytaxtında keçirilən dünya çempionatına sərbəst güləşçilərimiz baş məşqçi Saypulla Absaidovsuz gedib, onun harada olduğu bilinmir; güləşçilərimizin uğursuzluğuna görə "çempionatı yola verək" deyən Güləş Federasiyasının prezidenti hansı məsuliyyəti daşıyır?



rini daha komfort hiss edirlər. Belə məsləhət oldu ki, onlar öz məşqçiləri ilə çalışmaqda davam etsinlər. Ona görə də belə formatda gəlmişik. Burada bir problem görmürəm".

Namiq Əliyev dağıstanlı baş məşqçi üçün dünya çempionatına biletin sifariş olunmasına dair fikirlərə isə belə münasibət bildirib: "Bilet çox adama alına-

bilər. Akkreditasiyadan isə bir ay öncədən keçmək lazımdır. İdmançı öz psixoloji durumunun pozulmaması üçün öz şəxsi məşqçisi ilə hazırlaşmaq istəyir. Bu cür amillər də var".

2020-ci il Tokio Yay Olimpiya Oyunlarına lisenziya verəcək çempionat haqda federasiya rəhbərinin dedikləri də maraqlıdır. "Dünya çempionatını

yola verək, daha sonra bu məsələ ilə bağlı geniş açıqlama verəcəyik", - deyərək, o bildirib.

Amma məlumdur ki, çempionatı asan "yola vermək" mümkün olmayıb.

Belə ki, sentyabrın 18-də sərbəst güləşçi Hacı Əliyev ilk görüşünə çıxıb. 65 kq çəki dərəcəsində yer alan titullu pəhləvan təsnifat mərhələsində rusiyalı Hacimurad Rəşidovla üz-üzə gəlib. İlk hissədə üçqat dünya çempionumuz Hacı Əliyev hesabda geri düşsə də, ikinci yarıda vəziyyəti öz xeyrinə dəyişib - 2:1. Lakin sona doğru Rəşidov öndə çıxıb - 3:2. Bununla belə, güləşçimiz son saniyələrdə 2 xallıq

Azərbaycan güləşçisi hakimlə etiraz edib. Ona qırmızı vərəqə göstərilib və diskvalifikasiya edilib. Sonra güləşçimiz hakimlərin üzünə getmək istəyib. İşə yerli polisler qarışıb. Yalnız bundan sonra üçqat dünya çempionu sakitləşib. Sonra məlum olub ki, qırmızı vərəqə ləğv edilib və pəhləvanımız minimal da olsa, 2020-ci il Tokio Yay Olimpiya Oyunlarına vəsiqə əldə etmək şansını saxlayır.

Sentyabrın 19-da daha bir sərbəst güləşçimiz Mahir Əmiraslanov 1/16 final görüşünə çıxıb. 57 kq çəki dərəcəsində yer alan Əmiraslanov rusiyalı Zavur Uquyevlə qarşılaşıb.

fiq Hüseynov (82 kq) gümüş, Eldəniz Əzizli (55 kq) bürünc medal qazanıb.

Yunan-Roma güləşçiləri 2 medal qazansalar da, lisenziyasız qalıblar. Federasiya prezidenti əvəzi deyib ki, bu uğursuzluğa görə mütləq cəza olacaq. "Lakin bu, uzun söhbətin mövzusu deyildir. Burada xırdalamağa zaman lazımdır. Bakıya qayıdandan sonra bunları müzakirə edəcəyik və sizinlə də görüşərək məlumat verəcəyik".

"Yeni Müsavat" yada salır ki, Namiq Əliyev sabiq vergilər naziri Fazil Məmmədovun qudasıdır. Belə ki, Fazil Məmmədovun qızı Namiq Əliyevin gəlinidir.



Saypulla Absaidov

Onlar qohum olana qədər də birlikdə işləyiblər. Namiq Əliyev F.Məmmədovun həm Vergilər Nazirliyində, həm də AGF-də müavini vəzifəsini tuturdu.

Onlar quda olduqdan sonra Namiq Əliyev Azərbaycan Güləş Federasiyasından istefa vermişdi. Fazil Məmmədov nazir postundan ayrıldıqdan sonra Namiq Əliyev də nazirlikdəki vəzifəsini itirdi. Maraqlıdır ki, ötən ilin oktyabrında Namiq Əliyev gözənlənmədən yenidən AGF-yə, bu dəfə F.Məmmədovun yerinə prezident vəzifəsinə qayıtarlıq. Aydındır ki, baş verənlər həm də prezident kimi Namiq Əliyevin məsuliyyətidir. Bu "yıxılma"nın səbəbi hakim qərəzliyi olsa belə, Azərbaycan adına üzücüdür. Səbəbi isə federasiya prezidentinin dediyi kimi, çempionatı "yola verəndən" sonra Bakıda aydınlaşdırırlar.

□ Orxan ƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

# Obyekti dağıdılmış sahibkar Gəncənin icra başçısından kömək istəyir

Fərid Səlahəddin oğlu Zeynalovun ailəsini dolandırdığı mağaza sabiq icra başçısının göstərişi ilə qanunsuz olaraq sökülüb

Obyekti sökülüb yerlə bir edilən Gəncə şəhəri, Hacıkənd qəsəbəsi sakini Fərid Səlahəddin oğlu Zeynalovun problemi bitmək bilmir. Sovet dövründə atasının işlətdiyi, son illərdə isə özünün işlədib ailəsini dolandırdığı mağaza sabiq icra başçısının göstərişi ilə qanunsuz olaraq sökülüb.

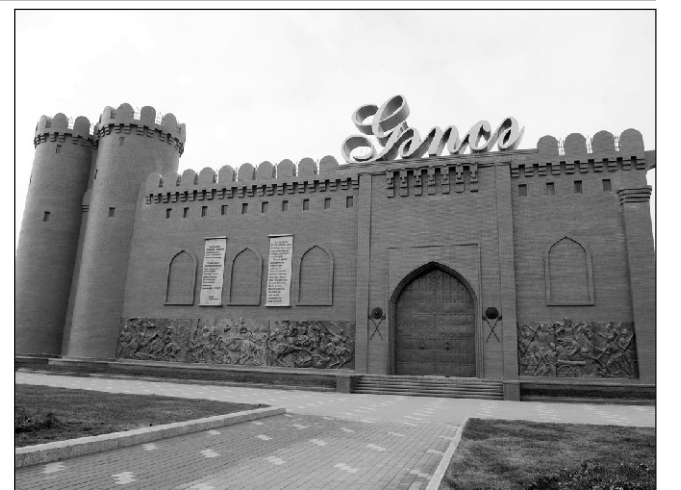
Gəncədəki məlum hadisələrdən sonra isə Fərid Zeynalov yeni icra başçısı Niyazi Bayramovla görüşüb və baş verənləri anlatmışdı. Bu haqda "Yeni Müsavat"ın 10.04.2019 tarixli sayında, "Hacıkənd sakini gülələnlər icra başçısından şikayət etdi" sərəlvəli yazı dərc etmişdik. Fərid Zeynalovun vəkili Əziz Qənbarov redaksiyamıza

müraciət edərək müvəkkilinə sünü maneələr yaradılmasından şikayətlənib:

"Bildirirəm ki, hüquqlarını müdafiə etdiyim Zeynalov Fərid Səlahəddin oğluna məxsus (Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reestr Xidmətinin RX 0021701 sayılı dövlət reyestrində çıxarıla təsdiq olunmuşdur) Gəncə şəhəri, Kəpəz rayonu, Hacı-

kənd qəsəbəsində torpaq sahəsi və içərisində olan 96 kv/metr tikili Gəncə şəhərinin keçmiş icra başçısı Elmar Vəliyevin göstərişi ilə onun əməkdaşları tərəfindən qanunsuz olaraq dağıdılmış, bununla bağlı olaraq Zeynalov Fərid Səlahəddin oğlu ölkə rəhbərliyinə və Niyazi Bayramova çoxsaylı müraciətlər etmişdir. Bunun nəticəsi olaraq 27.02.2019-cu il tarixdə Zeynalov Fərid Səlahəddin oğlunu və vəkili kimi məni qəbul edərək dinləmişiniz. Qəbul zamanı

siz bildirdiniz ki, sözügedən əmlak qanunsuz olaraq tutub məhv edən şəxslər barəsində müraciət edin, onlar Sizə dəymiş zərəri ödəyəcəklər. Qeyd edim ki, hazırda tikinti materialları verilmiş, dəymiş zərərin bir hissəsi ödənilmişdir. Lakin hüquqlarını müdafiə etdiyim müvəkkilinizə və Niyazi Bayramova çoxsaylı müraciətlər etmişdir. Bunun nəticəsi olaraq 27.02.2019-cu il tarixdə Zeynalov Fərid Səlahəddin oğlunu və vəkili kimi məni qəbul edərək dinləmişiniz. Qəbul zamanı



ələr yaradılır.

**Hörmətli icra başçısı!**

Sizdən xahiş edirəm ki, bununla bağlı ətraflı məlumat verilməsi üçün məni və hüquqlarını müdafiə etdiyim şəxsi qəbul etməyi, hüquqlarını müdafiə etdiyim Zeynalov Fərid Səlahəddin oğlunun mülkiyyət hüquqlarını tam şəkildə həyata keçirməsinə yaradılan sünü maneələrin aradan qaldırılmasına sözügedən obyektin tikintisinə razılıq verilməsi barədə göstəriş verəsiniz".

Vəkil bildirib ki, Fərid Zeynalov hazırda böyük borc içindədir, sahibkarlıq fəaliyyəti iflic durumdadır. "Müvəkkilimi yeganə qazanc yerindən məhrum ediblər. Orada işləyib ailəsini dolandırdı, dövlətə vergi ödəyirdi. Bu gün isə işsizdir, maddi durumu bərbaddır. Xahiş edirəm ki, sünü maneələr aradan qaldırılsın, dövlətimiz kiçik sahibkara bir vətəndaş kimi sahib çıxsın", - deyərək, o bildirib.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"

**M**üsəvat Partiyası 9-cu qurultayın keçirilməsinə yer ayrılması üçün Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə rəsmi məktubla müraciət edib. Məktubda BŞİH-dən 400-500 nəfərlik zəif qurultayın keçirilməsi üçün verilmiş istənilir. Oktyabrın 12-nə qurultay təyin olunduqdan sonra artıq bir neçə gündür mediada bu mövzu aktual mövzulardan birinə çevrilib.

Xüsusən Müsavatın növbəti başqanının kim olacağı, başqanlıq namizədlərin kimlər olacağı ilə bağlı məsələlər diqqət mərkəzindədir. Maraqlıdır ki, Müsavat Partiyası hər dəfə qurultay keçirəndə digər partiyaların qurultayları ilə müqayisədə medianın daha çox diqqətində olur, partiya başqanlığına seçkilər az qala ölkə prezidenti postuna seçkilər keçirilmiş kimi müzakirə mövzuna çevrilir.

Növbəti 9-cu qurultaya və 7-ci başqanın kim olacağına ictimai maraq belə görünür ki, az deyil. Bunun da təsadüfi olmadığı bildirilir. Müsavat Partiyası Azərbaycanda mövcud olan ən yaşlı siyasi partiyadır.

Əsası 1911-ci ildə İstanbulda mühacirətdə olan Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin rəhbərliyi ilə əmisi oğlu Məhəmməd Əli Rəsulzadə, habelə Abbasqulu Kazımzadə və Tağı Nağıoğlu tərəfindən Bakıda qoyulub. 1911-ci ildə əsası qoyulandan 1917-ci ilin fevral inqilabına qədər Müsavat Partiyası gizli olaraq fəaliyyət göstərirdi.

Müsəvat Partiyasının ilk

# Şübhə yoxdur ki, o, Müsavatın 7-ci başqanı olacaq - təfərrüat

100 ildən artıq yaşı olan partiya kimlər başqanlıq edib?



proqramı 9 maddədən ibarət olub, İslami xarakter daşıyır. 1913-cü ildən, M.Ə.Rəsulzadə Bakıya qayıtdıqdan sonra Müsavat Partiyasının proqramı təkmilləşdirilib, türkçülük fikirləri ilə dolğunlaşdırılıb. 1915-ci ilin oktyabr ayında M.Ə.Rəsulzadənin redaktorluğu ilə nəşrə başlayan "Açıq söz" qəzeti həm də Müsavat Partiyasının orqanı kimi çap olunub.

Müsəvatın ilk qurultayı

1917-ci il oktyabrın 26-31-də Bakıda, "İsmailiyə" binasında keçirilib.

1918-ci il mayın 28-də Tiflisdə Müsavat Partiyası (30 nəfər sayla) bir neçə azsaylı partiya ilə birgə Azərbaycan İstiqlalını elan edib. Milli Şuranın sədri vəzifəsinə M.Ə. Rəsulzadə seçilib. 1918-1920-ci illərdə dövlət quruculuğu prosesində, parlament seçkilərində, Azərbaycanın dünya dövlətləri tə-

rəfindən tanınmasında Müsavat Partiyasının böyük xidmətləri olub.

1919-cu ilin 2 dekabr-12 dekabrında partiyanın ikinci qurultayı keçirilib. Bu qurultayda da M.Ə.Rəsulzadə partiyanın başqanı seçilib.

1920-ci ilin aprelinde Azərbaycan bolşevik Rusiyası tərəfindən işğal olunduqdan sonra Müsavat Partiyası gizli mübarizəyə başlayıb. Müsavatın təşkilatçılığı ilə

Azərbaycanda sovet hakimiyyəti illərində bir sıra silahlı üsyan olub.

1936-cı ilin avqustunda Polşada, Varşava şəhərində Müsavat Partiyasının konfransı keçirildi. Partiyanın rəsmi yığıncağına verilən 17 illik fasilədən sonra keçirilən bu konfransın böyük əhəmiyyəti vardı. Partiya lideri M.Ə. Rəsulzadə "Milli hərəkatda partiya fəaliyyəti" haqqında çıxış edib. Konfransda partiyanın "Yeni Proqram Əsasları" qəbul edilib. "Yeni Proqram Əsasları"nda bir fikrə başlıca üstünlük verildi: Müstəqil Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətini sovet istilasından qurtarmaq və onu qeydsiz-şərtsiz müstəqil bir dövlət halında yaşatmaq.

1955-ci ildə M.Ə.Rəsulzadə dünyasını dəyişəndə Müsavatın lideri olub. Onun vəfatından sonra Mirzə Bala Məmmədzadə ikinci başqan olub. Müsavatın üçüncü başqanı Kərim Odər, dördüncü başqanı Məhəmməd Azər Aran olub.

1991-ci ildə Azərbaycanın müstəqilliyi bərpa edildikdən sonra 1992-ci ildə Müsavat Partiyasının bərpa mərkəzi yaradılıb. 1992-ci ilin noyabrında Müsavat Partiyasının III Bərpa Qurultayı keçirilib və İsa Qəmbər partiyanın 5-ci başqanı seçilib. 2014-cü ilin 27 sentyabrında keçirilən 8-ci qurultaydakı keçirilən bütün qurultaylarda İsa Qəmbər Müsavatın başqanı seçilib. 8-ci qurultayda İsa Qəmbər partiya nizamnaməsinə özünün təklifi ilə daxil edilmiş "Eyni şəxsin iki dəfədən artıq Müsavat başqanı seçilməsi qadağandır" müddəasını əsas göstərərək namizədliyinə verməyib. Qurultayda partiyanın 6-cı başqanı Arif Hacı seçilib.

Müsəvatın 7-ci başqanının kim olacağı isə 12 oktyabrda keçiriləcək qurultayda bilinəcək. Sözügedən posta artıq iki nəfər-Tofiq Yaqublu və Yadigar Sadiqlı iddialı olduqlarını bəyan ediblər. Arif Hacılinın da namizədliyini irəli sürəcəyi gözlənilir.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**  
"Yeni Müsavat"

## İlqar Məmmədov "orta təbəqə var" yazdı, kimlər nə dedi?

"Orta sinif Azərbaycanda var, ən azı yüzminlərlə, bəlkə də çox seçicidən ibarətdir"

**R**EAL Partiyasının sədri İlqar Məmmədovun yazdığı son status gündəmə çevrilib. Partiya rəhbəri keçmiş siyasi məhbus Qiyas İbrahimlinin REAL-ın istinad etdiyi Azərbaycanda orta sinfin olmadığı barədə statusuna öz feysbuq səhifəsində cavab verib.

Həmin statusdan bəzi seçmələri təqdim edirik: "Avtomobil əlindən Bakıda tər-pən-mək olmur. Restoranlar hər aqşam ağzına qəder dolu. Sayını itirdiyimiz müasir ticarət mərkəzlərində səhərdən gecəyə qədər "mitinq"dir. O restoranların, kafelərin müştəriləri, sahibləri, onların ailələri... Telefon və kompüter mağazalarının sahiblərini dindirirsən, hamısı deyir ki, satışlar artır. Avtomobil idxalı bu il 1,6 dəfə artmışdır. Evlərin qiyməti tələbat səbəbilə hələ də bahadır. Kitab mağazalarının sayı, tərcümələrin sayı son 10 ildə bəlkə də dəfələrlə artmışdır. Özəl tədris kursları, özəl məktəblər və özəl uşaq bağçaları. O avtomobilləri alanlar, o evləri alanlar, o kitabları oxuyanlar, hələ müzakirəsini edənler, o

məktəblilərin və uşaqların valideynləri və daha kimlər, kimlər...

...Orta sinif Azərbaycanda var, ən azı yüzminlərlə, bəlkə də çox seçicidən ibarətdir".

Maraqlıdır ki, Azərbaycanda müxalifət düşərgəsi ölkədə orta sinfin olmadığını, ya varlı, ya da kasıb təbəqənin olduğunu deyir. Hətta REAL-çıların bəzilərinin dilindən bu fikirlər az eşidilməyib.

**AĞ Partiya başqanı Tural Abbaslı İ.Məmmədovun de-diklərinə tənqidi yanaşdı:** "Təəssüflə qeyd etməliyəm ki, bu gün Azərbaycan siyasi səhnəsində yaşadığı mühitin reallıqlarından xəbəri olan kifayət qədər siyasətçilər var. Əks təqdirdə, bu qədər böyük iddiada bulunub, bunu əsaslandırmağa çalışmazdılar. Bün-



tün normal ölkələrdə orta sinif deyilən sosial qrupu təşkil edənler həkimlər, müəllimlər, ziyalılar, işçilər və sair nəzərdə tutulur. İndi həmin o iddiada olan siyasətçi deyə bilə-mi ki, bizim ölkədə bu kateqoriya insanlar orta sinfi təşkil edir. Aylıq məvacibi 180-250 manat olan sosial qrupa orta təbəqə demək reallıq hissini itirmək deməkdir. Azərbaycanda orta təbəqə var demək əslində cəmiyyəti təşkil edən sosial qrupların ən böyüyü yə-ni ən azı 50-60%-i bu qrupa

daxil olmalıdır. Yoxsa ki, 3-5% insan orta sinif kriteriyalarına cavab verirsə, bunu nümunə göstərərək, bu təbəqənin varlığını iddia etmək qəti doğru deyil. Ancaq heç kəs unutmamalıdır ki, Azərbaycan tək Bakı şəhərindən ibarət deyil. Azərbaycanın regionlarına çıxsınlar, oradakı vəziyyətlə maraqlansınlar, oradakı sosial qrupların bölgüsünə diqqət ayırsınlar. Yoxsa Bakıya, hətta şəhərin ancaq mərkəzinə istinad edib fikir bildirmək peşəkar yanaşma deyil. Bir çox halda pay-

taxt Bakı sakinləri üçün adi normal hala çevrilmiş yaşam tərz, regionlardakı insanlar üçün komfort və ya əlçatmaz arzu olur".

**AMİP katibi Əli Orucov isə bu cür şərh verdi:** "Mən orta sinfin tamamilə olmadığı iddiasında deyiləm. Lakin orta sinif Azərbaycanda tam formalaşmayıb və cəmiyyətdə özünə istənilən yeri tuta bilməyib, həmin təbəqə məmur oliqarx təbəqənin birbaşa təsiri altındadır. Onların varlanması, orta təbəqə kimi sosial təbəqə statusu qazanması da məhz çox halda qeyri-şəffaf və qeyri-qanuni gəlirlər hesabına olub. Mən demirəm ki, orta təbəqəni təmsil edənlərin hamısı oğru, talançı, oğrularla şərikdir. Hələ pul qazananlar da var. Lakin orta təbəqə o qədər az və zəifdir ki, onlar ölkə həyatında, xüsusən də ictimai-siyasi həyatda demək olar ki, görünmürlər. Kiminsə ortabab avtomobilinin olması, öm-

ründə bir-ki dəfə restoran və əyləncə mərkəzlərində olması heç də ona dəlalət etmir ki, o, orta təbəqəyə mənsubdur. Araşdırılsa aydın görünər ki, dəbdəbəli həyat tərzini sürənlərin, bahalı və gözqamaşdırıcı yaşayışla öyünənlərin böyük əksəriyyəti orta təbəqənin insanları deyil, məmur oliqarxlar və onların zənginləşmiş yaxın ətrafıdır. Sivil cəmiyyətlərdə orta təbəqə elita ilə aşağı təbəqə arasında körpü və bağ olmalıdır. Lakin Azərbaycan cəmiyyətində bu bağ zəifdir, yaxud da yox kimidir. Digər bir problem də cəmiyyətin psixologiyasında hələ də sovetlərdən qalmış varlı insanlara heç də normal olmayan, qısqanclıq, hətta nifrət hissinin qalmasıdır. Təsadüfi deyil ki, Azərbaycanda qeyri-le-qal milyonerlərin, hətta milyarderlərin olmasına baxmayaraq, rəsmi statistikada və hesabatlarda bu heç vaxt öz əksini tapmayıb. Gəlir deklarasiyası haqqında qanun illərdir ki, qəbul edilmir. Orta təbəqənin tam formalaşması dövlətin dayanıqlığı üçün də təhlükədir".

□ **Cavansir ABBASLI,**  
"Yeni Müsavat"





## Şokolad vannası

**Zamin Hacı**  
zaminhaci@gmail.com

**"Pir mənimdir, kəramətini bilirəm"  
(Azərbaycan ata sözü)**

**T**unisin keçmiş prezidenti Zeynalabdin Binəli müəllim inqilabdan sonra beş-on kilo qızılı təyyarəyə vurub Səudiyyəyə qaçmışdı. İndi deyir orada xəstəxanaya düşübdür. Tunisin hazırkı baş naziri isə Zeynalabdin müəllimin vətəne qayıdıb öz doğma yurtda ölə biləcəyinə, bunun humanitar aksiyaya olmasına işarə vurubdur. Bəs ərəb inqilablarının əsasını qoyan Tunis hərəkatı zamanı Binəli müəllimin ömrüylə öldürülən yüzlərlə ərəbin qanı necə olacaq? Əlbəttə, batıb gedəcəkdir. Səhrada qanın batması lap asandır. Quma tökürsən, yarım saata yoxa çıxır. Buxarlanır gedir. Bundan da qabaq Zimbabvedə Robert Muqabeni milli qəhrəman elan etdilər. 2 il qabaq onu devirənlər tərəfindən.

Bu baxımdan, hansısa ölkədə inqilabi, qarış-quruş işlər törədildəndə, gerek inqilabın ya lap önündə gedib vaxtında vəzifə qapazlayasan, ya da axırında veyillənib proseslərin kimin xeyrinə bitəcəyini gözləyəsən. Molla Nəsrəddin demişkən, çalışasan birçə inqilabın "içində olmayasan". Azərbaycan xalqı bu baxımdan xeyli müdrikləşibdir, 90-larda başı daşdan-daşa dəyəndən sonra hər "türkaya" uymur. Biz o zaman məşhur aforizmin necə həyata keçdiyini canlı şəkildə gördük: "Inqilabı romantiklər düşünür, fanatiklər həyata keçirir, bəhrəsini isə hər cür alçaqlar yeyirlər". O zamandan bəri uca millet nəinki inqilab, heç bələdiyyə seçkilərinə də öldürsən getmir. Xaricdən, internetdən-zaddan qımıldaşanlara aldanmayın. Azərbaycan xalqı çoxdan öz taleyi ilə barışıb və əsl tərəkəmə ruhu ilə hərəkət edir: havalar soyuq yanda başqa ölkələrə uçub gedirik.

Sözləşmə, mən iqtidarın bulki bələdiyyə seçkisini niyə 27 dekabr kimi qərribə bir tarixə salmasının məntiqini anlayıram. Başqa vaxt o mənasız quruma seçki adıyla camaatı necə toplayasan? İndi isə Yeni il, Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi (DAH) günü münasibətlə xalq şənliklərə yığıb elə orda qutulara bülleten doldurmaq olar. Hələ istəsən Məzahir müəllim şəxsən məntəqələr bağlananda Santa Klaus geyimində, bülleten torbası ilə peyda olub seçkilərə hədiyyə paylayar. Müşahidəçilərə "staliçni" salat, xarici qonaqlara mandarin, yeni bələdiyyə üzvlərinə isə qotazlı yolkə bezəkləri verəcəkdir. Müdrik qərardır. Özü də bunun da tarixi kökləri vardır. Məsələn, elə bayaq adını çəkdiyimiz DAH gününü sizcə, 31 dekabrə yox, ilin hər hansı başqa gününə salsaydıqlar, o, kiminsə yadına düşərdimi? Ancaq Yeni il-lə bir komplektə yaxşı girir. Bir növ bambılı çayçılarda "Bu da komplektə girir" adıyla sənə tarakan mürəbbəsi, maşın yağı, ayaqqabı kremi soxuşdururlar ha, bax onun kimi.

Ümid edək növbəti deputatxana seçkiləri də oxşar dövlətçilik metodları ilə təşkil olunar və biz Novruz bayramında tonqaldan hoppanıb birbaşa məntəqəyə giririk, Keçəl və Kosanı deputat seçərik. Yoxsa Hadı müəllimin 77-ci dəfə deputat qoyulacağını fikirləşəndə adamda heç bir həvəs qalmır. Nə yumurta döyüşdürməyə, nə xoruz dalaşdırmağa.

Ancaq çox pessimist olmaq istəmirik, ölkəmizdə inkişafın sorağı artıq şimal ellərində dolaşır. Rusiyadan bir deputat, ya da hansısa icra hakiminin müavini olan (dəqiq yadımda qalmayıb, guya çox vacibdir) arvad təzəlikcə Naftalana gəlib oradakı kurortda şokolad vannasında üzmüşdü. Onun şəklləri internetdə yayıldıqdan sonra ruslar ellikcə əsəbləşibdir, Putini divara qısnayıblar ki, bəs bizim niyə azərbaycanlılar kimi şokolad vannamız yoxdur. Hətta keçən ay bu münasibətlə Moskvada xeyli mitinq oldu, camaatı zindana basdılar. Avam adamlardır. Sanki hər ölkənin şokolad vannası düzəltməyə imkanı vardır. Bunun üçün Azərbaycan qədr inkişaf eləməlisən! Yüz minlərlə rus ölkəmizə gəlib müxtəlif işlərdə çalışır, tayqada qalmış arvad-uşaqlarına çörəkpuşu göndərilir.

Öz aramızdır, çox geopolitik yazı alındı, Tunisdən başlandı tayqadan çıxdıq. Arada ölkəmizə də baş çəkdik.

**S**entyabrın 18-də Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyev ölkəmizdə səfərdə olan Belarus Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının dövlət katibi Stanislav Zasın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, görüşdə Azərbaycan Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubov və Prezidentin Hüquq-mühafizə orqanları ilə iş və hərbi məsələlər üzrə köməkçisi-şöbə müdiri Fuad Ələsgərov da iştirak edib. S.Zas daha sonra prezident İlham Əliyevlə görüşüb.

Ekspertlərin qənaətinə görə, bu səfər Azərbaycanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) müşahidəçi statusu alması ilə bağlı mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

**Bir neçə gün əvvəl rusiyalı ekspert Yevgeni Mixaylov deyib ki, əgər Azərbaycan KTMT-də müşahidəçi statusu alsın, bu, postsovet məkanında təhlükəsizliyin əldə edilməsi üçün böyük bir addım ola bilər. "Siyasi sabitlik və iqtisadi inkişafın hökm sürdüyü Azərbaycan bu təşkilata lazımdır. Bakının öz siyasi kursu var və dünya dövlətləri onunla hesablaşsın. Hətta müşahidəçi qismində belə bir müttəfiq əldə etməyə bir çoxları can atır", - deyə rus politoloq bildirib.**

Aydın məsələdir ki, KTMT-də dominant rol Moskvaya oynayırsın. Son zamanlar isə Ermənistanla Rusiya arasında münasibətlərdə ziddiyyətlər meydana çıxıb. Bu durumda görünən odur ki, Azərbaycanın KTMT-də müşahidəçi statusu alması ehtimalı da Rusiya ilə Ermənistan arasında mövcud olan ziddiyyətlərə yeni çalarlar qatacaq. Belarus TŞ katibinin səfəri isə KTMT-də müşahidəçi kimi iştirakımızla bağlı müzakirələri yenidən aktuallaşdırıb.

**Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, Milli Məclisin Təhlükəsizlik, Müdafiə və Korruptsiya ilə Mübarizə Komitəsinin üzvü Fərəc Quliyev Azərbaycanın KTMT-də hər hansı statusda iştirakının qəti əleyhinədir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın dünən də, bu gün də başına gələnlər bələlərin səbəbkarı Rusiyadır: "Qəti mövqeyim bundan ibarətdir ki, dövlət olaraq son 100 ildə aldığımız zərbələr, qara ləkələr Rusiya ilə bağlıdır. İstər uzaq, istərsə yaxın tarix olsun, ölkəmizin bölünməsi, 1920-ci ildə Azərbaycanın müstəqilliyinə son qoyulması olsun, hər birində Rusiyanın baş rolunu oynayır. On dan sonra ziyalılarımızın rəpressiyalara məruz qalması, milli hökumət üzvlərinin qətlə yetirilməsi, ən yeni tarixdə 20 Yanvar qırğını törədilməsi Rusiyanın adı ilə bağlıdır. Qarabağda separatçı erməni hərəkatının başladılması da Rusiyanın proyektidir, Qarabağın işğalı da Rusiyanın işidir,**

problemün bu gün də həll olunmaması onlara bağlıdır. Siyahını çox uzatmaq olar. Çünki Rusiya bu gün də sakit durmur, Azərbaycanın daxili işlərinə qarışır.

2013-cü ildə "Milyarderlər ittifaqı" və Milli Şura onların layihəsi idi. Bezi partiyalar bunu bilərəklə Milli Şuradan uzaqlaşdı. İndi də Rusiya hərbi "sa-poq"larını geyinərək KTMT ilə bura ayaq qoymaq istəyir".

**Deputatın sözlərinə görə, KTMT-yə qoşulmaq Azərbaycanın dövlət maraqlarına uyğun deyil: "Bu avantüraya getmək ölkəni fəlakətə aparabilir. Azərbaycanın yolu NATO, Avropaya inteqrasiyadır. Azərbaycan Rusiyanın silahından da imtina etməlidir. Çünki rusun satdığı rəmzi olaraq desək, 1 ballı gücə malikdirsə, düşmən Ermənistanla satdığı silah 2 ballı olacaq. Bu mənada türk dövlətləri ilə ortağ ordu yaranması reallaşmalıdır və qətiyyətlə Rusiyanın həmin proyektdə iştirak etməməlidir".**

**F.Quliyev Belarus TŞ katibinin Bakıya səfərinin KTMT ilə bağlı olmasını istisna etmir: "Prezident Davosda qoyduğu mövqedən çəkinməməlidir, özünü tək hiss etməməli-**



## Belarus TŞ katibi Putin

### "NATO" suna görə

### gəlməmişdi? - reaksiya...

### Ekspertlərə görə, KTMT-yə qoşulmaq Azərbaycanın planlarına daxil deyil və onlar prezidentin bu barədə mövqeyinə istinad edirlər...

dir, milli demokratik düşərgədə bu mövqedə dəstəyini ifadə etməlidir.

**Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Belarus TŞ-nin katibinin Bakı səfərində Azərbaycanın KTMT-də müşahidəçi statusu alması barədə bir nəbz yoxlaması aparılması mümkündür.**

**Ekspertin fikrincə, Belarus TŞ katibi KTMT-nin baş katibi olacaq:** "Bu baxımdan onun səfəri əhəmiyyətli idi. Amma Azərbaycan prezidentinin ilin əvvəlində Davosda mövqeyi belə oldu ki, KTMT-yə üzvlük gündəmdə deyil. Eyni fikri Hikmət Hacıyev də bu yaxınlarda təkrarladı. Ona görə də bu məsələ gündəmdə qalmamalıdır. Axişual yaranır ki, KTMT-də olmaq bizə nə verəcək ki, bu dərəcədə aktuallığını qoruyur".

**E.Şahinoğlunun sözlərinə görə, Belarus tərəfdəş ölkədə, Qarabağ məsələsində dəstək verir:** "Ancaq düşünürəm ki, KTMT-yə üzvlük faydalı deyil. Bunun tərəfdarları olanlar belə şərh verir ki, üzvlük olduğu halda Rusiyadan ucuz silah ala bilərik. Ancaq nəyimizə lazımdır? Azərbaycan ruslardan 5 milyardlıq

silah alıb, başqa dövlətlərlə də silah ticarətini həyata keçirir. Ona görə ciddi arqument deyil".

**Politoloq hesab edir ki, bu quruma üzvlük işğal edilmiş Azərbaycan torpaqlarının boşaldılması prosesini sürətləndirəcəyinə də təminat vermir:** "Kim zəmanət verir ki, Rusiya üzv olduğumuz halda Qarabağ probleminin həllini sürətləndirəcək? Əgər belədirsə, ərəzilərini boşaldılmasına başlansın, sonra rəsmi Bakı addım atsın. Əks təqdirdə, sən KTMT-yə qoşul, sonra Qarabağ məsələsində heç bir irəliləyiş olmasın, nəticəsiz qalsın.

İkincisi, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının üzvüdür. Bu isə o deməkdir ki, heç bir hərbi blokda yer ala bilməzsən. Nə KTMT, nə NATO-ya qoşula bilərsən. Eyni zamanda Azərbaycanın NATO ilə yüksək səviyyədə münasibətləri var, müdafiə naziri Zakir Həsənov da bunu gizlətmir, Türkiyə ilə birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi də yaxınlaşmanın göstəricisidir. Belə olan halda KTMT-yə qoşulmaqla niyə NATO ilə münasibətlərə kölgə salmalıyıq?"

□ **Emil SALAMOĞLU,**  
"Yeni Müsavat"



**Bu** gün Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlar blokunun işlənməsi layihəsi üzrə müqavilənin imzalanmasının 25 ili tamam olur. 1994-cü il sentyabr ayının 20-də Azərbaycan hökuməti ilə səkkiz ölkəni təmsil edən bir qrup beynəlxalq neft şirkəti arasında "Azəri-Çıraq-Günəşli Hasilatın Pay Bölgüsü" haqqında saziş imzalanıb. Bu saziş sonradan "Əsrin müqaviləsi" kimi tanınıb.

"Azəri-Çıraq-Günəşli" (AÇG) yataqlar bloku istifadəyə verilən gündən (1997-ci il) bu günə qədər ümumilikdə 492 milyon ton neft hasil edilib. Hasil edilən neftin 287 milyon tonu mənfəət nefti olaraq Azərbaycan dövlətinə, qalanı müqavilə iştirakçısı olan şirkətlərə (o cümlədən müqavilədə 10 faiz payı olan SOCAR-a) çatıb.

Təkcə bu ilin yanvar-avqust ayları ərzində AÇG-dən 18 milyon ton neft hasil edilib. Bu neftin 13 milyon tonu Azərbaycanın mənfəət neftidir. Bu, yataqlar blokundan hasil edilən ümumi neftin 75 faizini təşkil edir.

İndiyədək AÇG-dən 161 milyard kubmetr səmt qazı əldə olunub ki, bunun da 44 milyard kubmetri pulsuz olaraq Azərbaycan dövlətinə verilib.

2001-ci ildən ötən dövr ərzində neft və qaz sazişləri çərçivəsində Dövlət Neft Fonduna daxilolmalar bütövlükdə 148,3 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Bu vəsaitin 95,61 milyard dolları dövlət büdcəsinə transfert olunub, daha 9,3 milyard dolları ölkə daxilində həyata keçirilən müxtəlif layihələrə yönəldilib. Hazırda ARDNF-in aktivləri 42,5 milyard dollar təşkil edir.

Layihənin icrası çərçivəsində Azərbaycan neftini dünya bazarına çıxaran Bakı-Tiflis-Ceyhan Əsas İxrac Kəməri çəkilib. Bu kəmərlə indiyədək 3,3 milyard barel AÇG nefti dünya bazarlarına daşınıb. 2006-cı ildən bəri AÇG nefti ilə yüklənmiş 4,300 tanker Ceyhan terminalından yola salınıb.

"Əsrin müqaviləsi" üzrə hasilat və digər əsaslı işlərə 2019-cu ilin ikinci rübünün sonunadək 36 milyard dollar sərf olunub.

AÇG layihəsi çərçivəsində bir platforma - Çıraq platforması yenidən qurulub, yeddi təzə platforma tikilib, dünyanın ən böyük neft və qaz terminallarından biri - Səngəçal terminalı inşa edil-

# "Əsrin müqaviləsi"nin 25-ci ili

1994-cü ilin sentyabr ayının 20-də 6 müxtəlif ölkəni təmsil edən 11 neft şirkəti ilə imzalanmış saziş Azərbaycanın taleyini dəyişdi: 287 milyon ton mənfəət nefti, 265 milyard investisiya...



lib, Xəzər dənizinin dibində mürəkkəb sualtı boru xətləri şəbəkəsi yaradılıb.

2017-ci il sentyabr ayının 14-də AÇG sazişi 2049-cu ilin sonunadək uzadılıb. Yeni müqaviləyə əsasən SOCAR-ın AÇG-dəki iştirak payı 11,65 faizdən 25 faizə qaldırılıb. Həmçinin beynəlxalq tərəfdaş şirkətlər Azərbaycan Dövlət Neft Fonduna 3,6 milyard dollar bonus ödəmək barədə öhdəlik götürüblər.

Müqavilənin uzadılmasının ardınca, 2019-cu il aprel ayının 19-da AÇG-nin işlənməsinin növbəti addımı olan 6 milyard dollarlıq yeni layihəyə - Azəri-Mərkəzi-Şərqi (ACE) layihəsinə sanksiya verilib. Bu layihə hazırda tikinti mərhələsindədir və layihədən ilk neftin 2023-cü ildə əldə olunması gözlənilir.

**Prezidentin köməkçisi Əli Həsənov:** "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycanın siyasi və iqtisadi qüdrətini artıraraq, sonrakı illərdə onun təşəbbüsü və liderliyi ilə regionun və Avropanın enerji təhlükəsizliyini təmin edəcək neçə-neçə yeni transmilli enerji və nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsinə şərait yaratmışdır. Qeyd edilməlidir ki, 2010-cu ildə "Ümid" və "Babək", 2011-ci ildə isə "Abşeron" yatağında böyük qaz ehtiyatları aşkar edildikdən sonra, nəhəng "Şahdəniz" qaz yatağı da nəzərə alınmaqla Azərbaycanın təsdiq olunmuş təbii qaz ehtiyatı 2,6 trilyon kubmetrə kimi artmışdır. Bu isə o demək idi ki, Azər-

baycan təkcə neft deyil, həm də yaxın gələcəkdə dünyanın böyük həcmdə əsas qaz ixrac edən ölkələrindən birinə çevrilmək potensialına malikdir. Əminliklə demək olar ki, yaxın gələcəkdə "Cənub Qaz Dəhlizi" Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında mühüm amilə çevrilərək, ölkəmizin regionda və Avropada geoiqtisadi əhəmiyyətini bir qədər də artıracaq, Avropanın enerji təchizatının şaxələndirilməsində və enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında ciddi faktora çevriləcək".

**SOCAR prezidenti Rövşən Abdullayev:** "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycan iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsi olan qədim neft-qaz sənayesində yeni dövrün başlanğıcını qoydu. Kontrakt sahələrində dünya standartlarına uyğun ən yüksək texnika və texnologiyaların tətbiq olunması neft-qaz sənayesinin modernləşdirilməsi baxımından çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Nəzərə alınmalıdır ki, AÇG yataqlar bloku olduqca mürəkkəb geoloji quruluşa malikdir. Belə bir çətin zonada cəmi 25 il ərzində nisbətən sadə bir platformada icra olunan ilkin Neft Layihəsindən nəhəng tammiqyaslı işlənmə mərhələsinə keçilməsində və belə böyük uğurlar qazanılmasında texnoloji yeniliklərin müstəsna rolu olub. Ötən müddətdə ölkəyə ümumilikdə təqribən 265 milyard, neft sənayesinə 101 milyard ABŞ dolları həc-

mində investisiya qoyulub".

**Neft sənayesi üzrə ekspert, "Neft" Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban:** "Bu müqavilə Azərbaycan iqtisadiyyatının böyük tənəzzüldən çıxaraq, inkişaf yoluna qədəm qoymasında müstəsna rol oynayıb. Müqavilənin icrası nəticəsində əldə olunan neft gəlirləri hesabına ölkədə iqtisadi geriləmə artımla əvəz olunub. Eyni zamanda infrastrukturun yenidən qurulması, bu sahədə böyük layihələrin həyata keçirilməsinə imkan yaradıb. "Əsrin müqaviləsi" Azərbaycanla dünya arasında əlaqələrin qurulması üçün bir körpü rolunu oynayır. Bu körpüdən ilk növbədə həm ölkə daxilində, həm də xaricdə aktiv qurumlar və insanlar yararlandı. Aktiv qurum deyəndə mən Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətini, aktiv insanlar deyəndə isə öz üzərində çalışıb müasir çağırışlara uyğun fəaliyyət göstərməyi bacaran, müqavilənin icrası zamanı ölkəyə gələn xarici şirkətlərə öz xidmətlərini sata bilən insanları nəzərdə tuturam. Əlbəttə, heç də hamı belə bacarıqlara sahib deyil. Dünyanın heç bir yerində əhalinin bütün təbəqələri eyni bacarıqlara sahib deyil. Buna görə də hökumətin vəzifəsidir ki, əhalinin belə təbəqələrinin ehtiyaclarını qarşılamalarına şərait yaratsın. Bu ildən etibarən hökumət bu istiqamətdə cəhdlər edir".

**İ.Şabanın fikrincə, "Əs-**

bütün sektorlarından neft dünya bazarına Bakı-Tiflis-Ceyhanla çıxarılır. Eyni zamanda Azərbaycanın özünün də dünya ilə əsas bağlı bu kontrakt və onun arxasında gətirdiyi digər kontraktlar üzərindədir. Bu gün qeyri-neft sektorunda hansısa sahənin neft sektoru qədər inkişaf etdiyini, ölkəmizi dünya ilə əlaqələndirdiyini söyləmək mümkün deyil".

□ **Dünya SAKİT,**  
"Yeni Müsavat"

**rin müqaviləsi" olmasaydı, "Şahdəniz" açılsaydı belə, oradan əldə olunan qazı Avropaya çatdıracaq Cənub Qaz Dəhlizi də olmazdı:** "Bu müqavilə bütövlükdə Xəzər regionunun dünyaya açılmasında həlledici rol oynadı. Müqavilə bu sahədə multiplikator rolunu oynadı. İndi Xəzərin neft hasil olunan



**Azərbaycanın neft-qaz ehtiyatlarının həcmi nə qədərdir? İlham Şaban:** "4 milyard ton neft ehtiyatı həddindən artıq böyük rəqəmdir"

**Bu** gün bir sıra internet saytlarında SOCAR-ın birinci vitse-prezidenti Xoşbəxt Yusifzadəyə istinadla Azərbaycanda sübut edilmiş 4 milyard ton neft və 6 trilyon kubmetr qaz ehtiyatları olduğu barədə məlumat yayılıb. O, bu barədə hakim Yeni Azərbaycan Partiyasının ofisində energetika problemlərinə həsr olunmuş konfransda çıxış edərkən bildirib. Sensasiya doğuran bu məlumat ekspertlərin təəccübünə səbəb olub, onlar Yusifzadənin sözlərini təkzib ediblər. Bu fikri contact.az saytına açıqlamasında izah edən X. Yusifzadə bildirib ki, Azərbaycanda təsdiq edilmiş neft ehtiyatları 1,45 mlrd. ton təşkil edir. Daha 2 mlrd. ton kondensat neft proqnozlaşdırılan, hələ sübut edilməmiş ehtiyatlardır. 3,5 mlrd. elə təxminən 4 mlrd.-dir.

Qaza gəlincə, ölkənin sübut edilmiş ehtiyatları 2,6 trln. kubmetr təşkil edir, 3,3 trln. da proqnozlaşdırılan ehtiyatlardır, deyər o qeyd edib.

Neft Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban isə "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirib ki, Azərbaycanda yeni neft yatağı açılmayıb: "Ölkədə sonuncu neft yatağı "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağıdır, 1987-ci ildə tapılıb. Ondan sonra yeni neft yatağının açılmasına dair hansısa məlumat yoxdur. Ancaq qaz yataqları ilə bağlı kondensat yatağı açılıb. Bizdə sonuncu qaz yatağı 2013-cü ilin avqust ayında "Bulla" da 6 min metrlikdə yeni məhsuldar lay açıldı, qaz və kondensat istehsal olundu. Ondan başqa yeni qiymətləndirmə quyuları qazılıb, "Abşeron" da tapılan ehtiyatlar təsdiqlənib. Bu ehtiyatların artımı ilə bağlı da bir məlumat yoxdur. Ona görə də 4 milyard ton neft ehtiyatı həddindən artıq böyük rəqəmdir".

İlham Şabanın sözlərinə görə, geoloqlar müxtəlif kateqoriyalara görə ehtiyatları qiymətləndirirlər və ən real ehtiyat çıxarıla biləcək kəşfiyyat quyuları ilə qazılmış, təsdiq edilmiş ehtiyatlardır: "Bu günə qədər Azərbaycanda üç böyük qaz yatağı olub. Bunlar "Şahdəniz", "Abşeron" və "Ümid" yataqlarıdır. Onların ümumilikdə təsdiq edilmiş çıxarıla biləcək ehtiyatı 1,5 trilyon kubmetrdən çoxdur. Kəşfiyyat quyuları qazıldıqca yerdə qalın hissə də öz təsdiqini tapacaq".

□ **Nərgiz LİFTİYEVƏ,**  
"Yeni Müsavat"

**B**akı şəhərinin Baş planının hazırlanması ətrafında müzakirələr hələ də davam edir. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi tərəfindən məlumat yayılıb ki, proses plan-qrafikə uyğun gedir. Bu prosesin bütün iştirakçılarının əlaqələndirilməsi məqsədilə komitə tərəfindən formalaşdırılmış qurumlararası işçi qrupun növbəti iclası keçirilib.

Məlumat verilib ki, bu gündə 31 dövlət qurumunun şəhərin inkişafına dair təqdim etdiyi müxtəlif məlumatlar sistemləşdirilərək vahid baza şəklində formalaşdırılıb və Baş plan üzərində çalışan mütəxəssislər qrupunun istifadəsinə verilib.

Daha sonra Bakının Baş planının hazırlanması üzrə keçirilmiş beynəlxalq tenderin qalibi "AS+P" şəhərsalma şirkətinin nümayəndəsi - layihə rəhbəri Frank Höf çıxış edərək Bakının inkişaf prioritetlərinə əsaslanaraq işlənmiş bir neçə şəhərsalma baxışları və həlləri ilə bağlı ilkin təklifləri müzakirə üçün təqdim edib.

Baş planın tapşırıldığı "AS+P" şirkəti haqqında məlumatlara gəlincə isə mənbələrə görə, bu, qərargahı Almanyanın Frankfurt şəhərində yerləşən, geniş beynəlxalq təcrübəyə malik olan aparıcı şəhərsalma və memarlıq şirkətidir. 1964-cü ildə təsis olunan "AS+P" şirkəti tərəfindən bu gündə dünyanın müxtəlif ölkələrində 2000-dən çox layihə icra olunub. Şirkətin təcrübəsi Almanyanın Münhen, Köln və Frankfurt, Misirin Qahirə və İskəndəriyyə, həmçinin Sürix, Tiflis, Şanxay, Moskva, İstanbul və bir çox digər tanınmış şəhərlərin ərazi planlaşdırılması sənədlərinin hazırlanmasını əhatə edir.

Bakının Baş planının hazırlanması işinin 2020-ci ilin sonuna qədər çatdırılması və sə-

# Abutalıbovun batırdığı Bakının Baş planını almanlar 6 milyon dollara dirçəldir

**Ekspert: "Bu planı cəmiyyətin müzakirəsinə verməlidirlər ki, insanlar öz fikirlərini söyləsinlər"**



nəyin yekun layihəsinin təsdiq üçün Azərbaycan hökumətinə təqdim olunması nəzərdə tutulur. Bakı şəhərinin Baş planı 6,3 milyon dollara başa gələcək.

"Yeni Müsavat"a danışan ekspert Əzim Məsimov söyləyib ki, Bakının indiyə qədər 4 Baş planı olub: "Ümumilikdə, 1-ci Baş planı hazırlayırlar, 2-ci planında 1-cinin inkişafı nəzərdə tutulur. 3-cü Baş plan isə 2-cinin inkişafını təmin edir. Beləliklə, növbəti, ondan əvvəlkinin inkişafı əsasında qurulur. Bu ümumi prinsiplər dünya təcrübəsinə əsaslanır. Abutalıbovun dövrün-

də indiyə qədər qüvvədə olan Baş plan kənara qoyuldu və necə gəldi tikintilər aparıldı. Sovet dövründə norma və tələblər başqa idi. İndi hazırlanan Baş plan isə tamamilə milli maraqlara və dünyəvi təcrübəyə uyğun şəkildə hazırlanmalıdır. Eləcə də bu Baş planında əvvəl buraxılmış nöqsanlar aradan qaldırılmalıdır. Yenilikləri nəzərə almadan, ayrı-ayrı yerləri tikinti şirkətlərinə verdilər ki, köhnə binaları söküb, yerində yenilərini tikin. Köhnənin yerində yeni bina tikilən zaman nəzərə almaq lazımdır ki, oradakı yollar da genişlənməlidir. Çünki əvvəlki

binalarda, məsələn, 10 adam yaşayırdısa, onun yerində inşa edilən hündürmərtəbəli binada 100 adam yaşayacaq. Pulu düşünüb, bu cür layihələri icra edən zaman isə tamamilə milli maraqlara və yerləri nəzərə almadılar. Normaya görə hər bir insana 14 kvadratmetr yer lazımdır ki, o, normal şəkildə yaşaya bilsin. İndi isə biz görürük ki, uşaqlarımız tamamilə başqa cür böyüyürlər. Torpaq yoxdur ki, uşaqlar oynaya bilsinlər. Hər bir uşaq öz evində oynayır, ona görə də bir-birlərinə düşmən kimi baxırlar. Bunun sosial əhəmiyyəti də var. Ancaq

bunları düşünən olmadı. Ona görə də yeni sosial problemlər əmələ gəldi. Bütün bunlar Baş planında öz həllini tapmalıdır. Sökülən binaların yerində böyük parklar salınmalıdır ki, həyətdə yer olmayan binaların sakinləri heç olmasa orada dincələ bilsinlər".

**Ekspert bildirib ki, hazırda Bakının böyük problemləri mövcuddur:** "Bu problemlərdən kanalizasiya sistemlərinin tələbə uyğun çəkilib, yaradılması ən əsaslarındandır. Məişət və yağış sularının axıdılması üçün kommunikasiya xətləri çəkilməlidir. Su, qaz, elektrik xətləri yeni tələblərə uyğunlaşdırılmalıdır. Digər ən böyük problemlərdən biri də şəhərin çıxışı ilə bağlıdır. Hazırda Bakının çıxış problemi böyük fəlakətə səbəb ola bilər. Söhbət zəlzələ, hansısa digər bu kimi fəlakətlərdən gedir. Şəhərdən çıxış çox çətinidir. Bu məsələ həll olunmalıdır. Eyni zamanda insanların iş yerləri ilə təmin olunması da əsas sosial problemə daxildir. Bunun həlli yollarından biri turizmin inkişafıdır. Biz arzu edirik ki, Azərbaycana 3 milyon xarici turist gəlsin. Halbuki ən azından 20-30 milyon nəfər turisti qəbul etməyə qadirik. Bu məsələ Bakıda həll olunmalıdır. Bunun üçün dəniz çimərlikləri bərpa olunmalı, müasir istirahət yerləri açılmalıdır. Bunların hamısı Baş planında da öz əksini tapmalıdır. Bakının unikal vəziyyətini nəzərə alaraq, küləyin istiqamətindən asılı olaraq, müxtəlif yerlərdə çimərliklər yaratmaq olar ki, şimal küləyi olduğu zaman cənubda, cənub küləyi olan zaman isə şimaldakı çimərliklər yaxşı işləyəcək bilsin. Bütün bunları nəzərə almaq lazımdır. Ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması da nəzərdə tutulmalıdır. Bundan əlavə, Qobustan zonasında 2-3 min hektarlıq böyük meşə sahəsi yaratmaq olar. Bu da kanalizasiya sularının təmizlənməsi hesabına suvarıla bilər. Biz deyirik, ancaq orada kimlər iştirak edirlər, hansı təkliflər verirlər, bunu bilirik. Baş planın hazırlanması ətrafında danışırıqlar. Ancaq müzakirəyə çıxarırlar bilək ki, ortaya nə qoyurlar. Deyirlər ki, Baş planın əsas prioritetləri hazırkı və təqdim edilib. Yaxşı, bu nədən ibarətdir? Bu planı cəmiyyətin müzakirəsinə verməlidirlər ki, insanlar da öz fikirlərini söyləsinlər və sabah ortaya çıxan layihə anormal olmasın".

□ Əli RAİS,  
"Yeni Müsavat"

## Neftin 55 dollarlıq qiyməti 2020-ci il büdcəsinə komfort, yoxsa təhlükə vəd edir?

Deputat bu rəqəmi məqbul hesab edir, ekspert isə "2020-ci ildə neftin qiymətinin 55 dollardan aşağı düşməsi üçün kifayət qədər əsaslar var" deyir

2020-ci ildə Azərbaycanın dövlət və icmal büdcəsində neftin 1 barelinin qiyməti 55 ABŞ dolları nəzərdə tutulub.

Bu barədə Maliyyə Nazirliyi məlumat yayıb. Xəbəre görə, bu, neftin 2019-cu ildəki qiyməti ilə müqayisədə 5 dollar azdır. 2020-ci ilin büdcəsində neftin 55 dollardan proqnoz edilməsi iqtisadçı ekspertlər tərəfindən fərqli şəkildə qarşılanıb. Bəzi ekspertlər növbəti ildə neftin qiymətində volatilliyin yüksək olacağını və 55 dolların təhlükəli rəqəm olduğunu bildirərək, 50 dollardan götürülməsini təklif ediblər. Bəzi ekspertlər isə neft bazarının siyasi hadisələrdən qıvcılıq götürərək ara-sıra yüksəlməsini də nəzərə alaraq, 55 dolların optimal qiymət olduğunu vurğulayıblar.

**Məsələn, iqtisadçı ekspert Pərviz Heydərov hesab edir ki, 55 dollarlıq mövqə çox mühafizəkar, eyni zamanda müsbət yanaşmadır:** "Bu il büdcədə neftin qiyməti 60 dollar götürüldüyü halda, orta illik qiymət bundan yüksək olacaq, hökumətin gələn il üçün ehtiyatlı mövqə tutması təqdirləyicidir. Bununla da gələn ilin dövlət



büdcəsi hər cür risklərdən sığortalanmış olur".

Iqtisadçı alim Vüqar Bayramov isə hesab edir ki, hökumət gələn ilin büdcəsində neftin qiymətini daha aşağı götürməliydi. İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzi (CESD) neftin büdcədəki qiymətini 50 dollar təklif edir.

**Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan Milli Məclisin İqtisadi siyasət və sənaye komitəsinin üzvü Tahir Mirkişili bil-**

**dirdi ki, hələ ki sənədlər Milli Məclisə daxil olmayıb:** "Ancaq istənilən halda 55 dollar optimal rəqəmdir. Bu il üçün 60 dollar götürmüşdüük və ilin ötən dövrünə nəzər salsaq, neftin orta qiyməti 60 dollardan yuxarı oldu. Bu dövr ərzində baş verən proseslərə baxsaq, Səudiyyə Ərəbistanında baş verənlər və digər hadisələrin ümumi gedişinə fikir versək görürük ki, növbəti il üçün neftin qiymətinin 55 dol-

lardan götürülməsi məqsədə uyğundur. Eyni zamanda OPEK + dövlətlərinin bugünlərdə keçirdiyi görüşdə də ümumilikdə neft bazarı ilə bağlı edilən ümumi razılıq, təkliflərin hər kəsi qane etməsi onu göstərir ki, neftin qiyməti bu amillərdən asılı olacaq. Mən 55 dollarlıq qiyməti optimal sayıram. Həm iqtisadiyyatımız üçün, həm gələcək proqnozlar baxımından, həm də büdcə öhdəlik-

lərinin yerinə yetirilməsi baxımından 55 dollar məqbul rəqəmdir".

**Deputat onu da vurğuladı ki, Milli Məclisin qəbul etdiyi yeni qaydalarla büdcənin neftdən asılılığı minimuma endirilib:** "Bu qaydalara əsasən büdcənin öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi üçün neftin qiymətinin hansı həddə olması böyük əhəmiyyət daşıyır. İstənilən halda proqnoz baxımından yanaşsaq, müxtəlif rəqəmlər səsləndirmək mümkündür. Neftin qiymətinin formalaşması bu gün çox mürekkəbdir, daha çox siyasi məsələlərdən, bölgədə gedən proseslərdən asılıdır. Ümumilikdə isə bütün istehlakçılar və istehsalçılar qane edən rəqəm neftin qiymətinin 55-60 dollar arasında olmasıdır. Ona görə də, büdcədə neftin 55 dollardan proqnozlaşdırılmasını məqbul sayıram".

**Iqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, neftin qiymətinin son dövrlər getdiyi məcraya baxsaq, hazırda çox riskli zonadadır:** "Son bir neçə gündə qiymətlər artsa da, artıq 2 gündür korreksiya prosesi gedir. Qiymətlər artıq ucuzlaşmaqdadır. Beynəlxalq təşkilatların proqnozlarına baxsaq, fiskal sənəddə neftin qiymətinin 55 dollardan nəzərdə tutulması müəyyən qədər optimal hesab oluna bilər. Əksər beynəlxalq təşkilatlar 2019-cu ildə qiymətin azalacağını proqnozlaşdırır, lakin 55 dollardan yuxarı proqnoz

verilir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, 2020-ci ildə neftin qiymətinin 55 dollardan aşağı düşməsi üçün də kifayət qədər əsaslar var. Belə olan halda büdcənin icrası və Neft Fondunun öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi ilə bağlı müəyyən çətinliklər yarana bilər".

**Ekspertin sözlərinə görə, Azərbaycanda neftin qiymətinin büdcəyə birbaşa və dolaylı təsirləri var:** "Birbaşa təsir ondan ibarətdir ki, neftin ucuzlaşması neft sektorundan daxil olan vergilərin həcmi azalmasına gətirib çıxarır. Bu da təxminən 2,5 milyard manat ətrafında olan bir göstəricidir, qiymətin aşağı düşməsi təxminən büdcənin 10 faizinin icrasında çətinliklər yarada bilər. Bir də Neft Fondundan transferlərin həcmi təsir göstərə bilər. Təbii ki, Neft Fondunun kifayət qədər ehtiyatları və transferləri həyata keçirə bilər. Ancaq Neft Fondunun 2020-ci il büdcəsində kəsinin yaranmasına gətirib çıxarar. Necə ki, 2016-2017-ci illərdə ehtiyatların əriməsi prosesi baş vermişdi, 2020-ci ildə də bənzər risklər ortaya çıxa bilər. Ancaq ümumilikdə hesab edirik ki, 2015-ci il büdcəsinin hazırlanması zamanı yol verilən nöqsanı nəzərə alsaq, 2020-ci il büdcəsinin hazırlanması zamanı hökumət nisbətən daha ehtiyatlı mövqə sərgiləməkdədir".

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ  
"Yeni Müsavat"

**Bu** gün Azərbaycan Ordusunun növbəti, 5 günlük genişmiqyaslı təlimləri başa çatır. 10 minə yaxın şəxsi heyət, yüzlərlə hərbi texnika və digər döyüş vahidlərinin cəlb olduğu təlimlər şübhə yox ki, bir daha işğalçı Ermənistanla sülh prosesini əngəlləməyin hansı ağır bədəli ola biləcəyi haqda ciddi xəbərdarlıqdır. Dağlıq Qarabağ konfliktini ətrafında vəziyyət isə heç vaxt olmadığı qədər partlayış təhlükəsi həddinə gəlib. Bu da ilk növbədə rəsmi İrəvanın sülh prosesini mənasız edən mövqeyi ilə bir-başına bağlıdır.

Zaman-zaman vurğuladığımız kimi, atəşkəs uzun müddət böyük sülh anlaşmasına gətirmirsə, o zaman hərbi əməliyyatların bərpası qaçılmaz olacaq. Azərbaycan və Ermənistan qoşunları arasında isə heç bir beynəlxalq sülhərdə qüvvə dayanmır, arada "bufər zona" mövcud deyil. Demək, müharibə üçün formal əngəl belə qalmır.

Hazırkı təhlükəli durumun müsbət səmtə, yeni konstruktiv sülh danışıqlarını mümkün edən məcraya yönəlməsi, əlbəttə ki, müstəsna olaraq Ermənistan rəhbərliyindən asılıdır. Başqa sözlə, baş nazir Nikol Paşinyan Azərbaycanla sülhdə maraqlıdırsa, sülhü, müharibə istəyirsə, müharibəni alaçaq. Paşinyan isə bir yandan sülh anlaşmasının Azərbaycan üçün də məqbul olmalı olduğunu deyirsə, o biri yandan, "Dağlıq Qarabağ Ermənistanındır, nöqtə" tipli təxribatçı açıqlamaları ilə özü-özünü təzib edir.

**Hərçənd ABS-in ATƏT-in Minsk Qrupundakı və Azərbaycandakı sabiq səfiri Metyu Brayza səmimi şəkildə inanır ki, Nikol Paşinyan həqiqətən də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə yekun sülh nizamlaşması ilə bağlı anlaşma əldə etmək istəyir. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu barədə o, rusdilli Vesti.az portalına eksklüziv müsahibəsində bildirib. Lakin onun zənninə, Paşinyan ölkə daxilində çətin dilemma qarşısında qalıb. "Paşinyan nizamlaşma prosesində irəli getmək istəyir, amma Azərbaycana doğru cəsarətli addımlar atmaq üçün hələ özünün daxili siyasi qüvvələrini yetərincə konsolidasiya edə bilməyib", - deyər keçmiş amerikalı həmsədr ehtimal edib.**

Konsolidasiya isə nə vaxt reallaşacaq, bunu heç kim bilmir. Hələ ki Ermənistan

əks proses gedir. Paşinyan komandasında qalmağa illərlə istefalar başlayıb. Bu da o anlama gəlir ki, baş nazir il yarıma öz komandasını qura bilməyib. Bunun nəticəsidir ki, iki gün öncə Ermənistanın Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin (MTX) direktoru Artur Vənesyan istefa verdi və üstündən heç bir gün keçməmiş Ermənistanın polis rəisi Valeri Osipyan da vəzifəsindən uzaqlaşdırıldı. Bundan əlavə, Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri Hrayr Tovmasyanın da səlahiyyətlərinin alınacağı bildirilir.

\*\*\*\*\*

**Politoloq Elxan Şahinoğluna görə, hələ bu da Paşinyan hökumətində sonuncu istefa olmayacaq və istefaların sayı artıqca baş nazirin mövqeləri zəifləyəcək.** "İstefalar isə onunla bağlıdır ki, məmurlar batmaqda olan gəmidə Paşinyanla çiyin-çiyinə dayanmaq istəmirlər", - deyər vurğulayır.

**Öz növbəsində politoloq Rasim Musabəyov mövzu ətrafında Teleqraf.com-a danışarkən deyib ki, Paşinyan ilkin dövrdə elitanın köhnə kadrları ilə müəyyən razılaşmaya gəlib. Onun sözlərinə görə, Paşinyanın müdafiə naziri, xarici işlər, təhlükəsizlik xidmət rəisi və polis şefi köhnə kadrlar olub:** "İndi o anlayır ki, reytingi getdikcə aşağı düşür. O, impulsiv adamdır, kadrların qarşısında elə vəzifələr qoyur ki, köhnədən qalanlar da bunun mümkünsüz olduğunu ifadə edirlər. Paşinyan da heç kəsə qulaq asmayan tipdir, beyninə bir ideya gələndə ondan imtina etmir. Ona etiraz edənləri də sevmir. Əslində Paşinyan hökumətində müşahidə edilən indiki böhran qaçılmaz idi. O, bu böhrandan necə çıxacaq, özü kimi avturist siyasətçiləri yüksək vəzifələrə təyin edəcəksə, fikrimcə, özünün süqutunu daha da yaxınlaşdıracaq".



## Qarabağ danışıqlarına yeganə alternativ - müharibə qapıda

Azərbaycan hərbi gücü və döyüş təcrübəsini artırır, Ermənistan isə yeni siyasi silkələnmələrə doğru gedir; **sabiq amerikalı həmsədr:** "Paşinyan çətin dilemma qarşısında qalıb..."



**Politoloq "Ermənistanda baş verən istefa və işdən çıxarmalar böhranın işartılarıdır, yoxsa Paşinyan köhnə hakimiyyətdən qalan kadrlarla üzülüşmək qərarını verib" sualına cavabında bildirib ki, inqilabla iqtidara gələn komandanın özü ölkəni idarə etməkdə çətinlik çəkir.** "Bir var, cavan və müəyyən təcrübəsi olan insanlar, bir də var xülyalarla yaşayan və dövlətin sükənini bu gün sağa, sabah sola döndərməyə meyli şəxslər. İndi böhranın əvvəlidir və zamanla böhran dərinləşəcək. Paşinyan öz ətrafında olan insanlarla Ermənistanı düşdüüyü vəziyyətdən çıxarmaq iqtidarında deyil", - deyər vurğulayıb.

\*\*\*\*\*

Beləcə, əgər Azərbaycan özünün hərbi gücünü, döyüş təcrübəsini durmadan artırmaqdadırsa, Ermənistan

Yeni müsavat

Qarabağ ixtilafının dinc həlli yönündə heç bir ciddi addım atmayıblar. Yalnız mifik hərbi qələbənin "nəticələrini" rəsmiləşdirmək" tələbləri ilə çıxış edib və edirlər.

Azərbaycan isə heç vaxt buna razılıq verməyəcək. Birinci ona görə ki, müharibə hələ bitməyib - nəyi ki, bu yaxınlarda Nikol Paşinyan özü də etiraf elədi. İkincisi isə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə bəyan edib ki, sülh danışıqlarında ölkəmizin ərazi bütövlüyü heç vaxt müzakirə mövzusu olmayıb, olmayacaq. O da bəyan edilib ki, Azərbaycan ərazisində ikinci saxta erməni dövlətinin yaranmasına imkan verilməyəcək, bunu gözləyənlər boşuna gözləyir. Odur ki, işğalçı tərəf nə qədər tez daşı etəyindən töləküb, konstruktiv mövqeyə köklənsə, torpaqlarımızı azad etməyə başlasa, bir o qədər onun özü üçün yaxşı olar, çünki böyük sülh sazişinin önü açıqlar. Başqa yol, sadəcə, yoxdur...

\*\*\*\*\*

**"Ermənistan ilkin mərhələdə 5 rayonu qaytarmalıdır". Bunu Almaniya parlamentinin deputatı Helin Evrim Sommer deyib. O, Nikol Paşinyanla bağlı sosial şəbəkədə paylaşım edib.** "Paşinyanın Qarabağ Ermənistanı

standır" bəyanatı sülh prosesinə əngəl törədir. Madrid prinsiplərinə əsasən Qarabağın statusu sonuncu mərhələdə müəyyənləşməlidir" - deputat yazıb.

Almaniyalı deputat rəsmi Bakının dediyini deyir (Oxu.az). Bu yaxınlarda ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrlərinin bəyanatında da danışıqlar masasında Madrid prinsiplərinin olduğu açıq şəkildə qeyd olunurdu. Ermənistan vaxtilə Madrid prinsipləri ilə razılaşmalı olub. Bu həll yoluna əsasən münaqişə mərhələli şəkildə həllini tapmalıdır. İlk mərhələdə, işğal altındakı 5 rayon

Azərbaycana qaytarılmalı, sonrakı mərhələlərdə 2 rayonun qaytarılması məsələsinə baxılmalıdır.

Politoloqlara görə, Paşinyan hakimiyyətə gələndən sonra masa üzərində olan bütün razılaşmaları alt-üst edərək sülh prosesinə əngəl olur. Nikol Paşinyanın danışıqlar masasındakı razılaşmaları pozması, onun "Qarabağ Ermənistanındır və nöqtə" bəyanatları regionda sülh və humanizm dəyərlərinə zərbə vurur.

Ermənistan sülhü pozduğu təqdirdə rəsmi Bakı beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq, beynəlxalq təşkilatların münaqişəyə dair qərar və qətnamələri əsasında BMT tərəfindən tanınan 86.6 min kv km-lik ərazisinin işğal altındakı hissəsini erməni silahlılarından təmizləyə bilər.

Təbii ki, BMT Təhlükəsizlik Şurasının Dağlıq Qarabağa dair 4 məlum qətnaməsini, eləcə də digər mötəbər beynəlxalq təşkilatların Ermənistanı işğalçı kimi tanıyan qərar və qətnamələrini heç kim ləğv eləməyib. Bu, elə Azərbaycanın müharibə hüququ deməkdir. BMT Nizamnaməsində də açıq mətnlə bildirilib ki, işğala məruz qalan ölkə istənilən üsulla öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmək haqqına sahibdir...

ABŞ Federal Ehtiyat Sistemini (FED) Açıq Bazar Əməliyyatları Komitəsinin 17-18 sentyabrda keçirilən iclası baza uçot dərəcəsinin 0,25 faiz azaldılması barədə qərarın qəbul olunması ilə başa çatıb. Qərara əsasən baza faiz dərəcəsi 2-2,5 faizdən 1,75-2 faizə salınıb.

Qeyd edək ki, bu, FED-in cari il ərzində uçot dərəcəsinin endirilməsi ilə bağlı ikinci qərardır. Bundan əvvəl qurum iyulun 31-də baza faiz dərəcəsinin 0,25 faiz bəndi aşağı salınmasına dair qərar qəbul etmişdi. Bu, son 10 ildə - 2008-2009-cu illərin maliyyə böhranından bəri ABŞ tənzimləyicisinin uçot dərəcəsi ilə bağlı ilk azalma qərarı idi. Bu dəfəki endirim qərarını FED-dən beynəlxalq vəziyyətin ABŞ iqtisadiyyatına dair proqnozlara təsiri və aşağı inflyasiya səviyyəsi ilə əsaslandırıldı. Uçot dərəcəsinin endirməklə yanaşı, FED ABŞ-da cari ildə gözlənilən Ümumi Daxili Məhsul artımı proqnozunu iyundakı 2,1 faizdən 2,2 faizə qaldırıb.

**Gözlənilən kimi, qurumun qərarına ilk reaksiya, daha doğrusu, etiraz ABŞ prezidenti Donald Trampdan gəlib. O, twitter hesabında FED rəhbəri Cerom Pauell və komandasını kəskin tənqid edib: "Cey Pauell və FED yene "iflasa uğradı". Nə cəsarət var, nə realıq hissi, nə də uzaqgörənlik! Dəhşətli kommunikator!"**

Xatırladaq ki, Tramp ötən ildən başlayaraq uçot dərəcəsinin radikal şəkildə endirilməsinin zəruriliyi barədə çıxışlar edir, özünün twitter hesabından FED-ə təkliflər yazırdı. FED-in iyulda iclası ərəfəsində ABŞ prezidenti azalma qərarının, özü də daha radikal səviyyədə alınmasının gərəklə

# Okeanın o tayından verilən qərar- Bakı ucuz dollar gözləmir

Vüqar Bayramov: "Ağ Ev ucuz dollar istəyir, amma..."



diyini açıqlamışdı. Bildirmişdi ki, onu 0,5 faizlik endirim qənaəti edir. Buna görə də 0,25 faizlik endirimdən narazı qalmışdı: "Bazar Cey Pauell və Federal Ehtiyat Sistemindən uçot dərəcəsinin Çin, Avropa Birliyi və digər dünya ölkələri ilə ayaqlaşmağa imkan verəcək uzunmüddətli və aqressiv azaldılması qərarını eşitmək istəyirdi".

ABŞ prezidentinin açıqlaması göstərir ki, Trampın FED arasında gərginlik açıq müstəviyə keçib. Hətta Tramp bir neçə dəfə Cerom Pauelli FED rəhbərliyindən uzaqlaşdıracağına işarə vurub. ABŞ hüquqşünasları isə prezidentin əlinə belə imkanların olmadığını

bildirirlər. Tramp yalnız vəzifədə qalma müddəti bitdiyi zaman Pauellin səlahiyyət müddətini uzatmaya bilər. C.Pauellin 2018-ci ildə vəzifəsinin icrasına başladığını nəzərə alsaq, bu imkan yalnız 2023-cü ildə yaranacaq. O zaman qədərsə Tramp bu səlahiyyətə malik olmaq üçün yenidən ABŞ prezidenti seçilməlidir.

Onu da bildirik ki, FED-in qərarı dünya fond birləşmələrində hər hansı dəyişikliyə səbəb olmayıb. Məsələ burasındadır ki, demək olar ki, bütün analitik mərkəzlər bu qərarı proqnozlaşdırmış, bazarlar həmin proqnoza uyğunlaşmışdı.

**ABŞ tənzimləyicisinin qərarını şərh edən iqtisadçı-ekspert, İqtisadi və Sosial İnkişaf Mərkəzinin rəhbəri Vüqar Bayramov bildirir ki, Ağ Evlə FED arasında dolların məzənnəsi ilə bağlı ciddi fikir ayrılığı var: "Ağ Ev dolların ucuzlaşmasında maraqlıdır. Bunun nəticə etibarilə ABŞ-in ixrac imkanlarını genişləndirəcəyi düşünülür. Buna görə də prezident Tramp mütəmadi olaraq uçot dərəcəsinin salınmasının əhəmiyyəti ilə bağlı tvitlər paylaşır. FED-in son qərarlarının bir səbəbi Ağ Evdən gələn təzyiqlərdir, digər mühüm səbəb başqa mərkəzi bankların uçot dərəcələrini ən aşağı həddə endirməsidir. Bildiyiniz kimi, hətta Avropa Mərkəzi Bankının uçot dərəcəsi mənfiyə düşüb. Bu da son nəticədə ABŞ-in ixrac məhsullarının dəyərinin yüksəlməsinə səbəb olur. Buna görə də FED uçot dərəcəsinin endirib".**

**Mərkəz rəhbərinin fikrincə, FED-in qərarı dolların məzənnəsində ciddi azalmaya gətirib çıxarmayacaq: "Trampın gözlədiyi ucuz dollar hələlik real deyil. Çünki bir tərəfdən ABŞ iqtisadiyyatının makroiqtisadi göstəriciləri zəmin yaratmır. Digər tərəfdən, səbəb valyutalarının məzən-**

nələrində volatillik yüksəkdir. Tramp strateji olaraq dolların məzənnəsini ucuzlaşdırmaq siyasəti yürüdür. Amma yaxın müddətli dövrdə biz ciddi ucuzlaşma gözləmirik. Əgər FED uçot dərəcəsinin aşağı salınması qərarlarını ardıcıl qəbul edərsə, müəyyən müddətdən sonra ucuzlaşma baş verə bilər. Söhbət səbəb valyutalarına qarşı olan məzənnədən gedir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrin valyutalarına münasibətdə məzənnənin dəyişməsinə bu qərarlar təsir göstərmir. Bu baxımdan, FED-in növbəti qərarlarını dolların məzənnəsinə təsir edəcək ən mühüm amil kimi qiymətləndirmək mümkündür".

**İqtisadçı-ekspert Pərviz Heydərovun sözlərinə görə, qərar gözlənilən idi. Ekspert bildirir ki, FED-in sonuncu qərarı ilə bağlı qurumun rəhbəri keçirdiyi mətbuat konfransında qeyd edib ki, baza faiz dərəcəsinin hər cür azaldılması davamlı xarakter daşıya bilər: "Lakin bir nüansı qeyd edim ki, FED-in iyul iclasının nəticəsi olaraq uçot dərəcəsinin aşağı salınması dolları təsir etmədi. Yeni bundan əvvəlki qərar nəticəsində ABŞ valyutası ucuz-**

laşmadı. Bu isə çox təhlükəli signal hesab olundu. Belə ki, hər hansı bir mərkəzi bank tərəfindən uçot dərəcəsi azaldılırsa, bunda məqsəd milli valyutanın dəyərini yumşaltmaqdan ibarətdir. Və bu yolla yerli istehsal məhsullarını ixracını stimullaşdırmaq siyasətinə dəstək verilir. Uçot dərəcəsinin endirilməsinin iqtisadi mahiyyəti məhz bundan ibarətdir. FED-in iyul qərarından sonra dolların ucuzlaşmamasını şərtləndirən əsas məqam isə ondan ibarət oldu ki, global iqtisadiyyatda mövcud vəziyyət gərgindir. FED-in iyulda faiz dərəcəsinin aşağı salınması məqsədi dolların məzənnəsini yumşaltmaqdan ibarət idisə də, iqtisadi cəhətdən bu, baş vermədi. O səbəbdən ki, yalnız FED deyil, həm də başqa bir çox ölkələrin mərkəzi bankları tərəfindən də eyni addım atılmaqdadır. Yeni başqa sözlə desək, digər ölkələrdə də uçot dərəcəsinin aşağı salınması ABŞ dollarının ucuzlaşmasının - FED-in faiz siyasətindəki son iki dönüşünün təsir və təzyiqlərinin qarşısını alır və görünür, almqda da davam edəcəkdir".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

## AKP-nin "ışıq" sönmür, yoxsa...

Politoloqlar düşünür ki, xarizmatik Ərdoğan faktorunu hakim partiyanın parçalanmasının qarşısını alacaq

**Türkiyədə hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasında (AKP) "yarpaq tökülməsi" davam edir. Belə ki, Türkiyənin keçmiş baş naziri Əhməd Davudoğlunun ardınca onun "sağ qolu" hesab edilən Musa Arat da AKP-dən istefa verib.**

Virtualaz.org türk mətbuatına istinadən bildirir ki, istefası barədə danışan Musa Arat 14 il AKP-yə xidmət etdiyini, heç bir dostunun vəzifədən kənarlaşdırılmağa layiq olmadığını söyləyib. O, xidmətinin qarşılığını ala bilmədiyini də qeyd edib.

Türkiyədəki bu proseslər barədə ekspertlərin ən müxtəlif fikirləri var. Çoxları bu istefaların hakim partiya o qədər də ciddi zərbə vurmayacağını düşünür. Amma bununla belə, yaranacaq yeni partiyanın AKP-dən elektorat qazanacağını güman edənlər də az deyil.

**"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoglu qardaş ölkədə yeni iki**

**siyasi partiyanın yarana biləcəyini zənn edir: "AKP-nin qurucularından bir neçə nəfər ayrılıb, ayrıca partiya qurmaq istəyirlər. Ən azından iki partiyanın qurulacağı anonsları verilib. Birini keçmiş prezident Abdulla Güllə sabiq iqtisadiyyat naziri bir yerdə quracaq. Digər partiyanı isə keçmiş baş nazir və xarici işlər naziri Əhməd Davudoğlu quracaq. Hər iki partiya AKP-dən səs qoparmağa ümidlidir. Amma məsələ burasındadır ki, Türkiyədə seçkilərə 4 ilə yaxın vaxt var. O vaxta qədər bunlar çalışsalar ki, ümumiyyətlə, AKP-nin mövqeləri zəifləsin. Mən deməzdim ki, yeni partiyaların yaranması fonunda AKP parçalanacaq.**

Çünki ortada Ərdoğan faktorunu var. O, AKP-nin parçalanmasının qarşısını alacaq. Ərdoğan çox xarizmatik fiqurdur. Nə qədər seçkilərdə səs itirsə də, həm partiyanın, həm də prezidentliyinin hakim funksiyasını qoruyur. Onun böyük itkilərlə üzləşəcəyini düşünmürəm. Ola bilər ki, kimlərsə yeni partiyalara qoşulsunlar. Belə baxanda Abdulla Gül də, Əhməd Davudoğlu da, Əli Babacan da keçmişdə siyasətdə qazandıqları uğurlara görə Ərdoğanı minnətdar olmalıdırlar. Ərdoğan olmasaydı, onların heç biri bu vəzifələri tutmayacaqdı. Çox təəssüf ki, onlar bunu nəzərə almıdılar. Digər tərəfdən, belə götürəndə Əhməd Davudoğlunun nə baş nazir olanda, nə də xarici işlər naziri olanda elə də bir ciddi uğurları yoxdur. Əksinə, Suriya mün-

qişəsi başlayanda və Türkiyə bu proseslərə qoşulanda Əhməd Davudoğlunun səhvləri haqqında müəyyən fikirlər formalaşmışdır".

**Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Əziz Əlibəyli AKP-nin dayaqlarının sarsıldığını bildirdi: "AKP-də indi müşahidə olunan istefa prosesinin ilkin simptomları mart seçkilərində ortaya çıxmışdı. Seçici artıq AKP üsulu idarəetməni sorğulamağa başladı. Bunun da əsas səbəbi sırf Suriya siyasətində baş verən səhvlər idi. Onun da ardınca davam edən qaçqın böhranı, Avropa Birliyi + ABŞ arasında yaşanan olaylar və nəticədə ortaya çıxan iqtisadi böhran AKP-nin təməllərini sarsıtdı. 9 milyonluq bir auditoriyaya malik, sağ-mərkəzçi partiya sağdan MHP-nin də ortaqlığını əl-**



də edib, hakimiyyətin monolitliyini qorusa da mart seçkilərindən sonra faktiki qan itirdi. Digər zəifləmə səbəbi isə AKP daxilində yaşanan metal yorğunluqla və təbəqələrarası çatışma ilə bağlıdır. AKP-nin nüvəsində yer alan məmur övladlarının lüks həyatı sırası üzvlərdən fərqli yanaşmaları da partiya üzvlərini azaltdı. Davudoğlunun partiyanın indiki siyasi sferada xüsusi bir proqramı yoxdur. İstinad etdiyi auditoriya isə sağ-mərkəzçilərdir. Bir növ bu partiya "qi-sasçılıq" havasından başqa bir təsir bağışlamır və əlbəttə ki, sadəcə, AKP-dən 7-10 faiz kəsimi özünə cəlb edəcək. Si-

yasi cameədə isə AKP daxilindəki üzvlərdən başqa Davudoğlunun yanında yer alacaq kimse yoxdur. Bu istefalara görə Ərdoğan kimi illərin siyasətçisi yəqin ki, gedişatı dəyişdirmək üçün həlledici addım atacaq. Hətta onun rəhbərliyi ilə yeni bir partiyanın inşası da mümkündür. Çünki AKP-nin problemləri təkəcə Davudoğlu ilə bitmir. Sabiq "Rifah"çılar, Gül tərəfdarları da bu prosesə sürətləndirəcək. O baxımdan güclü strateji zəkaya malik olan Ərdoğanın fərqli siyasi kurs və idarəetmə forması gözələmək olar".

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

"Bu yazını AXCP sədrinin müavini Fuad Qəhrəmanlının qızı kimi yox, bir insan kimi yazıram. İçində böyüdüyüm qorxulu bir ailədə böyümək, insanın içinə tarifi olunmaz duyğular yükləyir. Bir də onu bilirəm ki, bu yazıya görə hətta progressiv insanlar tərəfindən də qınanacam, "çünki o sənənin atandır", çünki atam olan adamı, anamın barmaqlarını sındırduğu xatirələri bağışlamalıyam. Çünki o, evə çörək gətirib, mənə böyüdüüb filan".

Bu sözləri AXCP sədrinin müavini Fuad Qəhrəmanlının qızı Selcan Yağmur sosial şəbəkədə yazıb. O daha sonra bunları qeyd edib: "Məncə, Azərbaycan siyasətində yetərli bir yeri olan, ana müxalifət partiyasının sədr müavini, tribunlarda insan haqlarından danışan, hətta qadın haqları mövzusunda belə aman verməyən Fuad Qəhrəmanlının da evində qızının dizini, arvadının barmaqlarını sındıran, şiddətin də xüsusi sadist növünü tətbiq edən bir cani olduğunu demək, mənə elə gəlir ki, sosial borcdur, mənə xüsusi ailəvi problemim yox.

Anamın boşanma çəbalarının qarşısını müəyyən əlaqələri sayəsində, yüz cür təhdidlə, şantajla alması; azadlıqdan danışan adamın evində, qəribə bir şəkildə təsvir etməyə gücüm yetməyən bir cəhənnəm mühiti olması; şiddətin ağıl almaz və kreativ dozu; anamın və bacımın bədənindən zamanla silinmiş izlər və bütün bunların üzərinə, "Facebookda mənimlə şəkil yayın" deyən bütün ayni kateqoriyadakı zorakılıq dalğası... bunlar bir siyasətçinin ailəsi barədə bilinməli olan şeylərdir".



la bağlı gözəl məsləhətlər veriblər, anamın adını psixi xəstəyə qədər çıxarıblar".

**Qız qeyd edir ki, AXCP sədri də problemdən xəbərdardır:** "Əli Kərimli anamı başa salıb ki, kişilər belə olur, dözmək, gələcəyi düşünmək lazımdır, uşaqlarınız var, "onsuz da 40 yaşından sonra boşanıb nə edəcəksiniz ki?" Bəs siz Əli Kərimlinin "qonşu arvad" rolunda bu qədər bacanlı olduğuna bilirdiniz? Adam az qalırdı desin ki, "az çöreyini verir? Sus otur da".

deyir ki, o evdə Fuadı saymırlar" başlıqlı motivasiya çıxışı edərək, növbəti zorakılıq dalğası üçün Qəhrəmanlının evimizə göndərir, həyatımızı bir gün daha qorxu filminə çevirirlər".

**Selcan Yağmur qeyd edir ki, 2009-dan bəri bu cür tükürpərdən durum davam edir:** "Hər gün, hər gün şiddət, qan, təhdidlər, sınıq sümük... Bütün bunlar ona görə idi ki, anam bu adamın iki kateqoriyadakı iyrenc əməllərinə göz

mam olaraq qalırdı. Amma bu, fərqlidir. Hər şey ola bilər, amma ailəsinə şiddət tətbiq edən, qızının dizini sındıraraq sonra "anan danışmasaydı, mən belə əsəbi olmazdım" deyən heç bir şəkildə peşmançılıq yaşamayan, hələ ailəsindən kənarında necə iyrenc əməllərə imza atmış bir adamın adı mənim adım üzərində ola bilməz. "Fuad Qəhrəmanlının qızı" kimi anılmaq istəmirəm, dirəşib mənə "Qəhrəmanlı" çağırmaqlarını da istəmirəm".

# QIZI FUAD QƏHRƏMANLIDAN İMTINA ETDİ-ŞOK SƏBƏBLƏR

**Selcan Yağmur:** "Onun evində qızının dizini, arvadının barmaqlarını sındıran, şiddətin də xüsusi sadist növünü tətbiq edən bir cani olduğunu demək..."



**F. Qəhrəmanlının qızı yazır:** "Səadət Cahangir kimiləri və onlar da anama ağıllı qadın ol-

maqla, susub siyasi prosesi düşünüb, boşanaraq Qəhrəmanlının reputasiyasını korlamamaq-

Belə gördüm ki, bu Cəbhə bütün ilə ikiüzlü, iyrenc bir yerdirdir. Əli Kərimli evdə necə bir vəhşilik etdiyini hər fi hər fi-nə bildiyi adamı sağ yanında saxlayır. Bunu başa düşdüm, kadr yoxdur. Amma adam canını yox, qurbanı qınayır ki, "siz düz etmirsiniz". Qalan üzvlər də anama necə "yaxşı at özünə qamçı vurdurmaz"ı öyrədir, sonra da yığılıb hakimiyyətin insanları əzməyindən, ədalətdən danışirlar. Hələ bütün bunları bilən adamlar niyə uşaqlar "Yağmur" soyadını istifadə edir deyə gileyirlər, müavinlərinin qəzəbini itiləyib, "hamı

yumsun və boşanmasın. Amma indi durum dəyişib, ikimiz də elə yaşdayıq ki, "uşaqları sənəndə alacam" mövzusu işləmir, adam elə vəziyyətdədir ki, unikal təhdidləri bu dəqiqə işə yaramır. Boşanma ərizəsi də verilib, bir neçə aya boşanma baş tutacaq.

Amma bütün bunlardan əvvəl açıqlamaq istəyirəm ki, mən atamdan imtina edərəm. Qan bağları primal, heyvani şeylərdir. Başqasında bağışlamayacağım şeyi sif eyni müqəddəs qana filan sahibik deyə öz atamda bağışlayacağ deyiləm. Bəlkə də "tipik Şərq ailəsi" dozdakı zorakılıq, şəxsi trav-

Bildirilir ki, Selcan Yağmur bir neçə gün əvvəl ali təhsil almaq üçün Niderlanda gedib.

F. Qəhrəmanlı isə iddia edib ki, qızının facebook profili oğurlanıb.

**F. Qəhrəmanlının həyat yoldaşı Zümrüd Yağmur açıqlama verməyəcəyini bildirib:** "Mənə bu problemlərlə rahatsız etməyin. Bundan əvvəl yazmışdım ki, romanım bitib. Niyə o zaman daha global məsələlərlə maraqlanmadınız?! Qızıma heç kim təzyiq edə bilməz. Mən onun arxasındayam. Yəqin ki, yaxın zamanlarda bununla bağlı açıqlama veriləcək".

## AŞURA DONORLUĞUNUN ACI REALLIĞI- QANINDA VIRUS OLAN YÜZLƏRLƏ İNSAN VAR...

Rəqəmlər ildən-ilə artır, ekspertlər heyəcan təbili çalır

Səhiyyə Nazirliyi və Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin təşkilatlığı ilə qana ehtiyacı olan xəstələrə yardım məqsədilə könüllü qan verən 169 nəfərdə virus aşkarlandı. HIV1/2 (QİÇS) virusu aşkarlanmayıb, 44 nəfərdə HbsAg (hepatit B), 76 nəfərdə HCV (hepatit C), 49 nəfərdə isə sifilis aşkar olunub. Virus aşkar olunan nümunələr istifadədən kənarlaşdırılıb və müvafiq qaydalara uyğun olaraq zərərsizləşdirilib.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, ötən il Aşura günündə keçirilən qanvermə aksiyasında da nəticələr ürəkəcan deyildi. Keçən il qan verən 5539 nəfərin birində QİÇS, 96 nəfərdə Hepatit B, 116 nəfərdə Hepatit C, 76 nəfərdə sifilis aşkarlanmışdı.

**Tanınmış həkim Zülfüqar Yusifov** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, bu, təkcə Azərbaycanın yox, dünya səhiyyəsinin problemləridir. Onun sözlərinə görə, bu viruslar çox yayılıb və son zamanlar onların aşkarlanması üsulları təkmilləşib: "Dünya əhalisinin 2 faizə yaxını bu viruslara yoluxub. Müxtəlif ölkələrdəki sosial vəziyyətdən asılı olaraq, virusa yoluxma halları da müxtəlifdir. İnkişafı aşağı olan ölkələrdə yayılma daha yüksəkdir. Bütün xəstəliklərin zamanında aşkarlanması müali-

cə baxımından əhəmiyyətlidir. Belə bir misal var: ən yaxşı müalicə xəstələnməkdir. Təəsüf ki, hər zaman buna nail olunmur. Virus patologiyaları uzun müddət heç bir əlamətlə özünü göstərməyə bilər. İnsanda heç bir signal yoxdursa, bunu necə müəyyən etmək olar?"

**Z.Yusifov bildirdi ki, müəmməd screening yoxlamalar olmalıdır. Onun sözlərinə görə, yük vətəndaşın öz üzərinə düşür:** "Vətəndaş maariflənməlidir. Tək maariflənmə yetərli deyil. Lazım olan dövlət proqramları, lazımi dövlət proqramlarının layihələri var. Sığorta məsələsi ilk sırada dayanır. Dünyada bu kimi hadisələri irəli aparın təkcə mədəniyyət deyil, iqtisadi maraqlardır. Avropada bəzi ölkələr var, 40 yaşına çatanda screening müayinəyə aparmırlarsa, polis



gücü ilə aparılır. Sığorta iqtisadi olaraq hesablayır ki, 40 yaşında insanı yoxlayanda müəyyən problemlər aşkarlanırsa, ortaya çıxan problemə X vəsait xərclənəcək. Bu müayinə 50 yaşında aparılanda isə müalicəyə X+xərc tələb edilir".

**Müəmməd bizim eyni zamanda hepatit və digər qanlı yoluxan viruslardan qorunmaq üçün lazımi tədbirlər barədə də danışdı. Dedi ki, tibbi prosedurlara gedən insanlar diqqətli olmalıdır. Evdə iynə vurma halları,**

**eləcə də cinsi yoluxma halları nəzərdən qaçırılmamalıdır:** "Bu məsələdə təbii ki, immunitet sisteminin əhəmiyyətini nəzərə almalıyıq. Virusun yoluxan hər kəs xəstə olur. Bu xəstəliklərin inkubasiya dövrü 6 həftədən 6 aya qədər davam edir və orqanizmdə yuva qurur. Gündəlik həyatımızda birdəfəlik alətlərdən, tibb müəssisələrində strelizasiya alətlərindən, cinsi münasibətlər zamanı isə qoruyucu vasitələrdən istifadə olunmalıdır. İlk növbədə 6 aydan bir labora-

tor müayinələr aparılmalıdır. Tək bunlar yox, adi bir qan analizi alanda belə, bu məqamlar üzə çıxır. Trombositlərin aşağı olması Hepatit virusunun xəbərdarçısıdır. Hepatit B və Hepatit C virusları təhlükəlidir. Amma Hepatit C sürətli və təhlükəlidir. İkisinin də müalicəsi ciddi addımlar istəyir".

**Həkim bildirdi ki, hepatitlərin bütün yoluxmaları təhlükəli və ölümcül deyil. Onun sözlərinə görə, bir qisim insanlar o göstəricilərlə uzun müddət yaşaya bilərlər:** "Ümumiyyətlə, qorxu və panika bu məsələdə neqativ rol oynayır. Əgər bu insanda xəstəlik varsa, insanlar ona doğru heç bir addım atmırlar. Ailə üzvləri ona psixoloji dəstək verməlidirlər. Bundan başqa, xəstə özü də, ailə üzvləri də anlaşılıq şəkildə özlərini yoluxmadan qorunmalıdır. Bəzən evdə ailə üzvlərinin diş fırçalarının yaxın qoyulması belə bu xəstəliyə yoluxma ilə nəticələnə bilər. Belə ki, diş etinin qanaması nəticəsində bir fırçadan digərinə virus ötürülə bilər. Ailədə xəstəlik bir nəfərdə aşkarlanıbsa, digər ailə üzvlərinin də yoxlanması vacibdir. Ər-arvad yoxlanmalıdır. Yeni doğulan uşaq varsa, bütün ailə yoxlanmalıdır. Bu, həm də qorunma üçün vacibdir. Hepatit B-nin vaksini var. Vaxtında peyvəndləri var. Ən azı Hepatit B-dən 50 faiz qorunma var".

Bəs hər arzulayan şəxs donor ola bilərmi? "Qan və onun komponentlərinin donorluğu haqqında" qanunda göstərilir ki, anemiyalı xəstələr, şəkərli di-

abet xəstələri, pirsinq, tatu, yaxud xirdə əməliyyat keçirən şəxslər, hətta bir neçə ay əvvəl xaricdə olan şəxslər belə donor ola bilməz. Bundan başqa, qanında hansısa xəstəlik çıxan insanın adı "qara siyahı"ya salınır və həmin şəxs heç vaxt donor ola bilməz. Ümumiyyətlə, hər donordan maksimum 400 ml qan götürülə bilər. Götürülən qan səkkiz saatdan sonra, qan küreciklərinin hamısı isə bir aydan sonra bərpa olunur. Qadınlarda il ərzində 4 dəfə, kişilərdə isə 5 dəfə donor ola bilər. Müəmməd şəkildə donorluq edən şəxslərdə ürək qan-damar xəstəlikləri, hipertoniya və digər xəstəliklərin rast gəlmə riskləri digərlərinə nisbətən 5-10 dəfə aşağı olur.

Şəxs qəsdən öz xəstəliyini gizlətdikdə və bu hərəkətin nəticəsində resipiyentin (qan köçürülən şəxsin) sağlamlığında pozuntular, dəyişikliklər əmələ gəlsə, o, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş məsuliyyət daşıyır.

Donorlar tibbi müayinədən keçdikləri və qan, onun komponentlərini verdikləri gün mülkiyyət formasından asılı olmayaraq işlədikləri müəssisə, idarə və təşkilatlarda orta əmək haqqı saxlanılmaqla işdən azad olunurlar. Donorlara orta əmək haqqı saxlanılmaqla əlavə istirahət günü verilir. Həmin istirahət günü donurun arzusuna onun illik məzuniyyətinə əlavə edilə və ya il ərzində istənilən vaxtda istifadə edilə bilər.

□ **Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"**

Ötən şənbə günü Səudiyyə Ərəbistanına məxsus neft terminalının vurulması ilə başlayan gərginlik davam edir. Sentyabrın 18-də Səudiyyə Ərəbistanı hökuməti hücumu görə İrana ittiham edib. Səudiyyə Ərəbistanı Müdafiə Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi, polkovnik Türki əl-Maliki keçirdiyi mətbuat konfransında "Abqaiq" neft terminalına hücumla bağlı detalları açıqlayıb.

Sözçü deyib ki, terminallara hücumda istifadə olunan 18 pilotsuz aparat və 7 raket və pilotsuz uçan aparatları İranda istehsal olunub. Türki əl-Maliki raket və dronların şimaldan İran tərəfdən göndərildiyini deyib. O, daha detallı məlumatın istintaq bitdikdən sonra məlum olacağını bildirib.

İran tərəfi isə bu iddiaları təkzib edir. Tehran rəsmiləri mətbuat konfransında nümayiş olunan raket və PUA qalıqlarının istənilən ölkəyə aid ola biləcəyini deyib. İran prezidenti Həsən Ruhani isə ABŞ və müttəfiqlərinin yalan ittihamlarla İrana qarşı hərbi əməliyyatlar başlamaq istədiyini bildirib. Ruhani deyib ki, İran Yaxın Şərqdə yeni münəfişə ocağının alovlanmasını istəmir. Və əlavə edib ki, hücum olarsa, İran milli maraqlarını mütləq qoruyacaq.

Qeyd edək ki, hələlik istintaq başa çatmasa da, ABŞ rəsmiləri də hücumu görə İrani ittiham edir. Tramp bu hücumu görə cavab zərbəsinin hər an endirilə biləcəyini deyib. Sentyabrın 18-də Səudiyyə Ərəbistanı Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus təyyarələr Suriyanın şimalındakı Əlbukamal rayonunu bombalayıb. Bu barədə Britaniyanın "Independent" qəzetinin ərəb redaksiyası məlumat yayıb. Qəzetin iddiasına görə, təyyarələr Əlbukamalda yerləşən İrana bağlı silahlı qrupları bombalayıb, ölü və yaralıların olduğu, silah anbarının partladığı bildirilir.

İddialara görə, hava zərbələri ötən həftə "Abqaiq" neft terminalına hücumun həyata keçirildiyi nöqtə vurulub. Qərb mənbələri qəzetə bildirib ki, ötən həftə baş verən hücumların məhz Əlbukamaldan həyata keçirildiyi ehtimal olunur. Bu bölgədə "Fəylək əl-Quds" silahlı qrupuna aid raket batareyaları və anbarlar var.

Qeyd edək ki, Suriya İnsan Haqları Müşahidə Evi (SOHR) məlumat yayıb ki, sentyabrın 18-də səhər saatlarında hansı ölkəyə məxsus olduğu müəyyən edilməyən təyyarələrin Əlbukamal bölgəsini bombalayıb. Müşahidəçilər bu hücumları neft terminallarına hücumu cavab reaksiyası kimi qiymətləndirir. Hava zərbələri həm də regionda toqquşmanın real olduğunu göstərir. Üstəlik, Səudiyyə təyyarələri Suriya ərazisini bombaladığı vaxt İranın raket qüvvələri həyəcan siqnalı ilə hazır vəziyyətə gətirilib. Bu arada İsrail mediası İranın Yaxın Şərqdəki hərbi əməliyyatlarına rəhbərlik edən "Qüds Briqadası"nın komandanı, general Qasım Süleymaninin sentyabrın 16-da Bağdadda səfər etdiyi və burada "Həşd-Şabi" komandanları Fəleh Fəyyaz, Hadi əl-Amiri, Əbu Mehdi əl-Muhəndis və keçmiş baş nazir Nuri əl-Maliki ilə görüşdüyü haqda xəbər yazıb. İddia olunur ki, bu

# İranla müharibə başlasa, daha haralara od düşəcək?

## Səudiyyə Ərəbistanı Suriyada İran bazalarını vurdu, müharibə olarsa, hansı ölkələr zərbə altında qala bilər?



görüldə İsrailin İraq, Suriya və digər ölkələrdə müqavimət qüvvələrinə hücumlarına qarşı cavab zərbələri endirilməsi müzakirə olunub.

Belə görünür ki, artıq toqquşmanı hər iki tərəf gözləyir və buna görə hazırlıq həyata keçirir. Əlbəttə, rəqiblərin İrana birbaşa zərbə endirəcəyi və ya Tehranın regiondakı dəstək güclərini vuracağı məlum deyil. Əlbukamala hücumunu göstərən ki, Səudiyyə Ərəbistanı İrana qarşıdurmaya girmək istəmir. Lakin o da aydındır ki, bu zərbələr davamlı olarsa, Tehran qarşılıq verəcək və bu da hər an regionda müharibəni alovlandırma bilər. Bu arada, Yəmənin ordusu da açıqlama yayaraq Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə məxsus strateji hədəfləri müəyyən etdikləri və hər an zərbə endirməyə hazır olduqlarını bəyan edib. Yəni Yaxın Şərq "çəlləyinə qığılcım düşməsi" təhlükəsi çox yüksəkdir.

Qərb mediasının yazdığına görə, Vaşinqton Səudiyyə Ərəbistanını İrana zərbə endirməyə həvəsləndirsə də, Ər-Riyad təkcə başına bu riskə getmək istəmir. Səudiyyə Ərəbistanı, daha əvvəl İsrail də İrana ABŞ-ın zərbələri endirməsini istəmir. Çünki ABŞ olmasa, bu ölkələrin savaşı

daha böyük risk doğura bilər. Ancaq məsələ ondadır ki, bu risk amerikalılar üçün də var. Bu səbəbdən də Vaşinqton hələlik iqtisadi-siyasi təzyiç variantına əl atır. Lakin proseslərin gedişatı toqquşma riskini gün-gündən artırır.

İran 1,648 milyon kv.km ərazisi ilə çox geniş və mürekkəb ərazi quruluşu olan ölkədir. Cənubda və qərbdə dənizlərlə əhatə olunan İranın ərazisinin genişliyi hərbi əməliyyat riskli edir. Bu səbəbdən də ekspertlər İranın mühüm obyektlərinin aviasiya və artilleriya ilə vurula biləcəyini qeyd edir. Və təbii ki, hər dəfə İrana qarşı hərbi müdaxilə mövzusu gündəmə gələndə aktual bir sual ortaya çıxır: ABŞ İrani hansı ölkə üzərindən vuracaq?

Hazırda faktiki olaraq İranın dörd bir tərəfində ABŞ hərbi bazaları yerləşir. Türkiyə, İraq, Küveyt, Bəhreyn, Qətər, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı, Omada rəsmi şəkildə mövcud olan ABŞ hərbi bazaları var. Bundan başqa, Hind okeanında ABŞ qüvvələri mövcuddur. Ancaq İranın digər qonşularında da bu ölkəyə hücum zamanı istifadə edilə biləcək potensial zərbə nöqtələri də var.

Yeri gəlmişkən, ötən ilin payızında ABŞ prezidentinin milli

təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Boltonun Cənubi Qafqaz regionuna səfərində əsas məqsəd bölgə dövlətlərinə Vaşinqtonun İrana bağlı mövqeyini bildirmək idi. Hər halda ekspertlər belə düşünürdü.

Aydın məsələdir ki, İranda böyük sərhəd xəttinə malik və eyni zamanda bu ölkə ilə etnik və dini bağlılığı olan Azərbaycan İranda müharibə istəmir. Çünki müharibənin gətirdiyi zərərlə yanaşı, Azərbaycana kütləvi qaçqın axını və o tayda çoxlu sayda soydaşımızın ölümü bu tərəfdə də təsirsiz ötüşməyəcək.

Digər tərəfdən, Azərbaycan öz ərazilərindən İrana qarşı istifadə üçün icazə verib, savaşa və zərbələrin riskini ala bilməz. Bu baxımdan Bakının bu plana "yox" dediyi aydındır. Gürcüstanın isə İrana birbaşa sərhədi yoxdur. Azərbaycan və Ermənistanın hava dəhlizi vermədiyi təqdirdə, Gürcüstan ərazilərindən istifadənin bir faydası ola bilməz.

Rusiyanın hərbi bazalarının yerləşdiyi Ermənistanın İrana hücum üçün koridor verəcəyi inandırıcı deyil. İranın digər şimal sərhədində Orta Asiya ölkəsi Türkmənistan yerləşir. Ancaq bu ölkədə ABŞ-ın təsdiqlənmiş hərbi mövcudluğu yoxdur, eyni zamanda Aşqabadın adı İrana

qarşı hücumda hallanmayıb.

Sıradakı növbəti ölkə Əfqanıstanıdır. 2001-ci ildə ABŞ ordusu tərəfindən işğal olunan Əfqanıstanda hazırda rəsmi rəqəmlərə görə, 14 min ABŞ hərbi mövcuddur. Kabil, Qəndəhar, Məzari-Şərif, Barqam kimi ərazilərdəki aviasiya bazalarında ABŞ ordusunun aviasiya və raket sistemləri mövcuddur. Yeni Əfqanıstan bu mənada ABŞ-ın əlindədir.

İranda daha bir böyük qonşusu Pakistandır. İmran Xanın baş nazir seçilməsindən sonra Tehran-İslamabad əlaqələrində istiləşmə meylləri açıq şəkildə özünü göstərsə də, Pakistanın Tehran üçün əlverişli ortaqlığını demək çətindir. Ancaq Pakistanın eyni zamanda ABŞ-la münasibətləri də xeyli dərəcədə soyuqdur. İndiki şərtlərdə Pakistanın öz ərazilərindən ABŞ-ın İrana qarşı istifadəsinə icazə verməsi az inandırıcıdır.

İranda qərb sərhədində qonşusu Türkiyədir. Türkiyədə ABŞ-ın hərbi varlığı olsa da, Ankaranın da öz ərazisindən İrana qarşı istifadəyə icazə verməsi inandırıcı deyil. İranın digər qərb qonşusu İraqdır. Hazırda rəsmi olaraq İraqda 5000 ABŞ hərbi mövzusu var. Ancaq Bağdadın öz ərazisindən İrana qarşı istifadəyə icazə verəcəyi real görünür. Çünki hətta hökumət versə belə, İraq siyasətində və ordusunda böyük sayda İran təsiri var.

Qeyd edək ki, ABŞ-ın hazırda regionda 70 və 120 min arasında hərbi qüvvəsinin olduğu güman edilir. Yaxın Şərq regionu ABŞ ordusunun Mərkəzi Qüvvələr Komandanlığı, başqa adla SETCOM ərazisinə daxildir. Fars körfəzi, Oman dənizi, Qırmızı dəniz və Hind okeanında təxminən 20 milyon kv.km əraziyə nəzarət edən ABŞ Hərbi Dəniz Qüvvələrinin 5-ci donanması İranın "bir addımlığında", Bəhreyn dövlətində yerləşir. 5-ci donanmada 20 minə yaxın hərbi qulluqçu və 20 döyüş gəmisi xidmət edir.

İraqın cənubunda, Fars körfəzi

saahillərində yerləşən Küveytdə bir neçə ABŞ hərbi bazası mövcuddur. Bunlardan ən məşhuru Əhməd əl-Cabir hərbi hava bazasıdır. Hansı ki, amerikalılar bu bazadan İraqa qarşı müharibədə geniş şəkildə istifadə edib.

Körfəzin ən sakit ölkəsi Omada "ərəb baharı" prosesində təxminən 26 min ABŞ hərbi yerləşirdi. Səudiyyə Ərəbistanında isə paytaxt Ər-Riyad yaxınlığındakı ABŞ hərbi bazasında hələ də 5 minə yaxın amerikalı hərbi və təyyarə mövcuddur. BƏƏ-nin Dubay emirliyi və eyniadlı şəhərində də ABŞ hərbi bazası və "nimts" sinfinə aid aviadəyiçisi var. Qətərdə yerləşən əl-Udeyd hərbi hava bazasında isə 13 min hərbi xidmət edir. ABŞ ordusunun regiondakı ən böyük aviabazasına bir neçə gün əvvəl nüvə bombası daşıyan 4 ədəd B-52 bombardmançıları yerləşdirilib.

Əgər ABŞ İrana zərbələr endirsə, qeyd olunan ölkələr həm hücum nöqtələri, həm də birbaşa hədəfə çevrilə bilər. Yeri gəlmişkən, ötən ay İran parlamentinin sədri, ölkə siyasətinin nüfuzlu şəxslərindən biri olan Əli Laricani deyib ki, əgər İrana hücum olarsa, Tehran Yaxın Şərqdəki ABŞ hərbi bazalarını hədəfə alacaq.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda rəsmi olaraq ABŞ hərbi mövcudluğu yoxdur. Rəsmi Bakı dəfələrlər bəyan edib ki, öz ərazilərindən 3-cü ölkəyə qarşı istifadəyə icazə verməyəcək. Ötən ay İraq "Həşd-Şabi" qüvvələrinin komandanı Əbu Mehdi əl-Muhəndis İraqda onların hərbi bazalarını vuran dronların Azərbaycandan göndərildiyini iddia etsə də, bu məlumat təkzib olunub. Azərbaycan İranda sərhəd qonşuluğu və digər amillərə görə bu ölkəyə qarşı müharibəni dəstəkləmir. Çünki belə bir əməliyyat Azərbaycan üçün humanitar, ekoloji, hərbi və digər sahələrdə böhrana səbəb ola bilər.

□ **Kənan Rövşənoğlu,**  
"Yeni Müsavat"

### Elan

**Ağdaş rayonu Xosrov kənd sakini Hüseynov Eminə Məcdun qızına məxsus JN-263 sayılı dövlət Aktı itdiyi üçün etibarsız sayılır.**





# MÜSAVAT

## Son səhifə

N 194 (7364) 20 sentyabr 2019

## Bunları bilirsinizmi?

- \* Aslanlar bir gündə 50 dəfə sevişə bilirlər.
- \* Atların insanlardan 18 dənə çox sümüyü vardır.
- \* Avstralyadakı tualetlərin sifon suları saat istiqamətində axar.
- \* Bir dəvəquşunun gözü beynindən böyükdür.
- \* Bir timsahın gözlərinin arasındakı məsafə ayaqlarının böyüklüyünə bərabərdir.
- \* Birinin üzünü xatırlamaq üçün beynin sağ tərəfi istifadə edilir.
- \* Buckingham sarayında 602 otaq var.
- \* Bu günə qədər bilinən ən ağır böyrək daşı 1.36 kq-dır.
- \* Bu günə qədər ölçülmüş ən böyük buz dağı 200 mil uzunluğunda və 60 mil genişliyindədir və Belçikadan daha böyük bir sahəyə malikdir.
- \* Hər bir insan ömrü boyunca 25 il yatır.
- \* Marafon qaçışı yarışlarında zəncilərin daha çox uğur qazanmasının səbəbi ayaqlarında ağ dərililərdən fərqli olaraq 2 ədəd artıq vətərin olmasıdır.
- \* Hər bir insan ömrü boyunca təxminən 2 milyon dəfə bir-birinə söz verir.
- \* İşləyən insanlar təqribən 5 ilini oturmaqla keçirirlər.
- \* Hər bir insan yemək bişirmək üçün 2.5 ilini, yemək üçün isə 3,5 ilini sərf edir.
- \* Qadınlar 17 ilini yalnız artıq çəkiddən xilas olmaq üçün xərcləyirlər.
- \* Qadınlar 8 ilini alış-verişə, 1,5 ilini isə qadın salonunda keçirir.
- \* İnsan 1 ilini ev təmizliyinə sərf edir.
- \* İnsan ömrünün 10 ilini işləməklə keçirir. (20-65 yaş arası həftədə 40 saat işləyənlər)
- \* İnsan ömrünün 90 faizini qapalı mühitdə keçirir.
- \* Döş qəfəsindən çıxarılan insan ürayı qısa müddət döyünə bilir. Çünki onun özünün xüsusi elektrik sistemi var və ətraf mühitdən elektrik ala bilər.
- \* Mədə turşusu o qədər güclüdür ki, hər 3-4 günə tamamilə yeni selikli qişa yaranır.
- \* İnsan burnu 50 min qoxunu ayıraraq saxlaya bilər.
- \* İnsan saatda 160 km sürətlə asqırır. Bəlkə də daha çox.
- \* Qan damarlarının ümumi uzunluğu 96 min kilometrdir. Bu da ekvator xəttini iki dəfədən artıq fırlanmağa bərabərdir.
- \* İnsan bədəni gündə yük məşininin 32 km məsafə qət edə biləcəyi qədər enerji istehsal edir.



### Keçmiş sevgilisindən intiqam almaq istədi, həbs olundu

**U**elsin Suonsi şəhərində bir qadın doğum şəhadətnaməsində uydurma bir atanın adını yazdığı üçün 8 ay həbsxanaya düşüb. Bu barədə "Daily Mail" məlumat yayıb. 30 yaşlı Louise Boyce keçmiş sevgilisi və uşağının atası Ashley Sayci əsəbləşdirmək qərarına gəlib. Doğum qeydiyyatı zamanı özü ilə birgə yeni sevgilisi Nathan Leggatt gətirib və sənədlərdə onu uşağın atası kimi göstərib.

Doğum şəhadətnaməsini imzalayan zaman 34 yaşlı Leggatt buna dözə bilməyib və ağlayıb. "Bu çox həyəcanlıdır" deyən kişiye çox adam inansa da, tezliklə sosial xidmət idarəsi onun yalanını üzə çıxarıb və atalıq testi keçiriblər. Nəticədə Boyce və Leggatt həbs olunub.

Qadının vəkili David Singh bildirib ki, müvəkkili Seis olduqca ağır psixoloji gərginlik altında olub və buna görə də çox pis formada ayrıldığı sevgilisini əsəbləşdirmək qərarına gəlib. Leggatt isə səmimi şəkildə uşağın qayğısına qalmaq və onun üçün layiqli bir valideyn olmaq istədiyini söyləyib.

Məhkəmə ikinci övladını gözləyən Louise Boycu 8 ay həbs cəzasına məhkum edib. Onun ortağı Nathan Leggatt isə altı ay həbs cəzası alıb.

## Dondurma yeyib varlandılar

**A**merikanın Vashington şəhərində bir ailə dondurma yeməyə gedərkən eyni zamanda uduşlu lotereya bileti də alıb. Bu barədə UPI məlumat yayıb.

Kylee Nikkel həyat yoldaşının dondurma üçün evdən necə ayrıldığını və eyni zamanda bir neçə lotereya bileti aldığından danışdı. Nikel olanları belə danışdı: "Həmişə krossvordlar götürürük, çünki bu, əyləncəlidir və adi lotereya biletlərini yoxlamaq qədər sürətli deyil".

Amerikalı qeyd edib ki, arvadının bileti qələbə gətirməyib. Sonra qadın Nikelin biletini yoxlayıb və iki min dollar olan cekpotu uduşuna qərar verib. Cütlük evə qayıdıb oyunun nəticələrini yenidən yoxlayıb.



Kylie olanları belə xatırlayır: "Biz çox həyəcanlandıq. Çünki yoxlama zamanı məlum oldu ki, 20 min dollar qazanmışıq".

Nikelin sözlərinə görə, ailəsi pul mükafatını borc və investisiya üçün xərclə-

məyi planlaşdırır. İyul ayında, pizza gözləyərkən lotereya oynayan və cekpotu udan Kanada sakini haqqında da məlumat yayılmışdı. Şanslı bilet qadına iki milyon Kanada dolları qazandırmışdı.

## Keçmiş sevgilisinin məktublarını yandırmaq istədi, evi yandırdı



**A**merikanın Nebraska ştatındakı Linkoln şəhərində bir qız keçmiş sevgilisinin sevgi məktublarını yandırmağa çalışdığı üçün mənzildə yanğın

başlandı. Bu barədə "Daily Mail" xəbər verib. Bazar ertəsi, 16 sentyabrda 19 yaşlı Ariauna Chantell Lillard eyvana çıxıb və içində qeydlər, məktublar olan qutunu kiçik butan

yandırıcı ilə atəşə verməyə çalışıb. Kağız alovlandırdığı üçün qız məktubları xalçanın üstünə atıb və qısa nəfəs alıb.

Tezliklə amerikalı yataq otağında yanan xalçanın qoxusundan oyanıb və təcili yardım çağıraraq. Hadisə yerinə gələn yanğınsöndürənlər mənzildə yanğını bir neçə dəqiqə sonra söndürdülər. İnsanlardan heç biri zərər görməyib.

Səlahiyyətliyə görə, mənzil binasına dəymiş ziyan dörd min dollar (təqribən 257 min rubl) təşkil edib. Lillard səhlənkarlıq yolu ilə əmlakın istismarında günahlandırılıb. İşə məhkəmədə baxılır.

## İki bacı eyni diaqnozdan ayrı-ayrı şəhərlərdə ölüb

**M**üxtəlif ölkələrdə yaşayan iki bacı - 54 yaşlı Amanda Williams (Amanda İlliams) və 57 yaşlı Jaklin (Jaklin) eyni diaqnozdan bir gün ərzində ölüblər. Bu barədə "Metro" nəşri məlumat yayıb. Sentyabrın 5-də Amanda İlliams xəstəxanada ağır vəziyyətdə olan bacısı Jaklini ziyarət etmək üçün İngiltərənin Şeffhed şəhərindən Almaniyanın İnqolstadt şəhərinə uçuşa planlaşdırmışdı.



Ancaq qadının uçuşa vaxtı yox idi: həmin gün xəstələndi. Onu növbəti tibb bacısı aşkarlayıb və ürək-ağciyər xəstəliyi diaqnozu ilə reanimasiyaya yerləşdirib. Amanda Glenfield xəstəxanasına aparılıb və aparata bağlanıb.

Hər iki bacı huşunu itirərək, eyni gündə dünyasını dəyişib. Hər iki ölümün səbəbi beyin qanaması olub.

Anaları eyni gündə iki qızının öldüyünü biləndə ciddi şəkildə sarsılıb. Qadın deyib ki, qızları bir-biri ilə çox yaxın münasibətdə olublar və qəfil şəkildə səyahət etməyi seviblər.

Amandanın 34 yaşlı qızı Kellie Aikens ailənin Jaklinin cəsədini Almaniya yadından təhvil verməsi üçün Almaniyanın səlahiyyətliyələri ilə danışıqlar apardığını və ikiqat cənazə təşkil etməyi planlaşdırdığını söyləyib. Bacıların yaxınları bu hadisənin kədərli şəkildə qeyd olunmasını istəmirlər. Onlar Amanda və Jaklinin istədiyi kimi musiqi və rəqs təşkil edə bilərlər.

Daha əvvəl ABŞ-in Corciya ştatından bir er və arvadın 71 illik evli olduğu və eyni gündə öldüyü bildirildi. 6 övladı, 16 nəvəsi, 25 nəticəsi və üç böyük nəticəsi olan həyat yoldaşları Deagle iyulun 12-də Vaynesboro xəstəxanasında vəfat edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU  
Baş redaktorun birinci müavini:  
Azər AYGAN

e-mail adres: [yenimusavat@mail.ru](mailto:yenimusavat@mail.ru)

Ünvan: Bakı şəhəri,  
R.Rüstəmov küçəsi

2528-cü məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:  
Nazim SABIROĞLU

Lisensiya N: B 114  
SAYI: 3.050

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.